MARKA
DOĞU MARMARA
KALKINMA AJANSI

DOĞU MARMARA
2014-2023 BÖLGE PLANI
SAKARYA İLİ
KATILIMCI PLANLAMA ÇALIŞMALARI

YÖNETİCİ ÖZETİ

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA) tarafından Doğu Marmara Bölge Planı hazırlık çalışmaları 2012 yılı itibari ile başlatılmıştır. Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu ve Yalova illerini kapsayan Doğu Marmara Bölge Planı bölgenin sosyo-ekonomik gelişim kurgusudur ve amacı, bölgenin kalkınmasının stratejik olarak tanımlanmasıdır. Bölge Planı, bölgesel kalkınmaya hizmet eden tüm çalışmaları yönlendiren ve bölgesel gelişmeyi koordine eden bir politika belgesidir.

Ulusal Kalkınma Planı ile eşgüdüm içerisinde ve alt ölçekli planları yönlendirici nitelikte olmak üzere 2014-2023 yıllarını kapsayacak olan Doğu Marmara Bölge Planı hazırlık çalışmaları; **sürdürülebilirlik, katılımcılık, gelecek referanslılık, bütüncül bakış açısı, bilimsellik, yerindenlik ve uygulanabilirlik ilkeleri** etrafında şekillendirilmiştir.

Bölgesel planlama bir "yönetim" değil, "**yönetişim**" aracı olarak görülmekte; bölge sorunsalının paydaşlarla beraber tanımlanması ve planın uygulanma yöntemlerinin paydaşlarla ortak tasarlanması hedeflenmektedir. Plan kararlarının bölge kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının fikirlerini temsil etmesi; planın hayata geçme şansını yükseltecektir. Bu anlamda yönetişim, Bölge Planının **gerçekçiliğini ve uygulanabilirliğini artırıcı bir faktör** olarak değerlendirilmektedir.

Katılımcı odaklı planlama yaklaşımı ile; plandan etkilenecek, dolayısıyla söz sahibi olması ve plana katkıda bulunması gerekli olan paydaşların katılımcı bir perspektifle sürece dahil edilmesi amaçlanmaktadır. Bölge Planı hazırlık süreci katılımcılık ilkesi gözetilerek tasarlanmış ve bu çerçevede başta Kalkınma Kurulu üyeleri olmak üzere diğer bölge paydaşlarının da yer alacağı **komisyonların kurulması, geniş katılımlı toplantıların organize edilmesi ve bölge yetkilileri ile birebir görüşmelerin gerçekleştirilmesi** hedeflenmiştir.

Bölge Planı çalışmalarında **katılımcılığın sağlanması** adına Sakarya ilinde 2012-2013 döneminde yürütülen katılımcı planlama uygulamaları şöyle listelenebilir;

1. Kalkınma Kurulu Sakarya ili İstişare Toplantısı, 28 Ekim 2011 – Kalkınma Kurulu Başkanı başkanlığında Sakarya Kalkınma Kurulu üyeleri ile görüşülmüştür.
2. İlçe ziyaretleri, Şubat-Mayıs 2013 – Sakarya ilçe belediye başkanları ve kaymakamları makamlarında ziyaret edilmiştir.
3. Kalkınma Kurulu Sakarya İli Sorunsal Belirleme Toplantısı, 21 Mart 2013 – Kalkınma Kurulu Olağan Toplantısında Sakarya üyeleri ile Sakarya'nın ilk 5 sorunsalı ve marka kimliği belirlenmiştir.
4. Sakarya İl Çalışma Toplantısı, 22 Mayıs 2013 – ***244 kişinin*** katılımı ile genel oturum toplantısı, ***101 kişinin*** katılımı ile odak grup toplantıları düzenlenmiştir.
5. Bölgesel Gelişme Anketi, 22 Mayıs 2013 – Sakarya ilinde ***69 kişi*** tarafından yanıtlanmıştır.

Sakarya ile beraber diğer Bölge illerinde de yürütülmekte olan tüm bu çalışmaları da kapsayacak olan **Doğu Marmara Bölge Planı'nın MARKA Yönetim Kurulu, Kalkınma Bakanlığı, bazı Müsteşarların yer aldığı Bölgesel Gelişme Komitesi ve başkanlığını Sayın Başbakanımızın yaptığı Bölgesel Gelişme Yüksek Kurulu tarafından onaylanması ile önümüzdeki yıl içerisinde yürürlüğe girmesi beklenmektedir.**

İÇİNDEKİLER

DOĞU MARMARA 2014-2023 BÖLGE PLANI 4
SAKARYA İLİNDE BAŞVURULAN KATILIMCI PLANLAMA YÖNTEMLERİ 6
1. KALKINMA KURULU SAKARYA İLİ İSTİŞARE TOPLANTISI 6
2. ONUNCU KALKINMA PLANI VE BÖLGESEL GELİŞME ULUSAL STRATEJİSİ İÇİN BÖLGESEL DÜZEYDE KATILIMCI PLANLAMA ÇALIŞMALARI 8
3. SAKARYA İLİNDE İLÇE ZİYARETLERİ 9
Adapazarı İlçe Ziyareti 10
Akyazı İlçe Ziyaretleri 10
Arifiye İlçe Ziyaretleri 11
Erenler İlçe Ziyaretleri 12
Ferizli İlçe Ziyaretleri 13
Geyve İlçe Ziyaretleri 14
Hendek İlçe Ziyaretleri 14
Karapürçek İlçe Ziyaretleri 15
Karasu İlçe Ziyaretleri 15
Kaynarca İlçe Ziyaretleri 16
Kocaali İlçe Ziyaretleri 17
Pamukova İlçe Ziyaretleri 18
Sapanca İlçe Ziyaretleri 18
Serdivan İlçe Ziyaretleri 19
Söğütlü İlçe Ziyaretleri 19
Taraklı İlçe Ziyaretleri 20
4. KALKINMA KURULU SAKARYA İLİ SORUNSAL TANIMLAMA TOPLANTISI 21
5. SAKARYA İLİ ÇALIŞMA TOPLANTISI 24
Kültür ve Turizm 26
Tarım ve Kırsal Kalkınma 29
Sosyal Yapı 32
Sanayi ve Ticaret 35
Çevre ve Kentleşme 37
6. BÖLGESEL GELİŞME ANKETİ 40
Sakarya İli için Öncelikli Sektörlerin Belirlenmesi 40
Bölgesel İşbirliği Önerilerinin Belirlenmesi 41
Mekansal Gelişme ve Mekansal Planlama 42
EKLER 45
Ek 1. 22 Mayıs 2013 Sakarya İli Çalışma Toplantısı Odak Grupları Katılımcı Listesi 45
Ek 2. Bölgesel Gelişme Anketi 49
Ek 3. Basında Çıkan Haberler 53

DOĞU MARMARA 2014-2023 BÖLGE PLANI

İmar Kanununun 8 inci maddesi uyarınca; Kalkınma Bakanlığı tarafından Bölge Planı hazırlanması hususunda Kalkınma Ajansları yetkilendirilmektedir. Söz konusu yetkiye dayanarak, 2010-2013 yıllarını kapsayan ilk TR42 Doğu Marmara Bölge Planı MARKA tarafından hazırlanmış ve Kalkınma Bakanlığı tarafından onaylanarak 2010 yılında yürürlüğe girmiştir. İlk Bölge Planının uygulama döneminin tamamlanmasının ardından, 2014-2023 dönemini kapsayacak olan yeni Doğu Marmara Bölge Planı'nın da yine Kalkınma Bakanlığı tarafından ilgili mevzuata binaen MARKA tarafından hazırlanması uygun görülmektedir. Doğu Marmara 2014-2023 Bölge Planı'nın 2013 yılı son çeyreğinde;

- Bölgesel gelişme alanında ulusal düzeyde genel politikaları ve öncelikleri tayin etmek, bölgesel gelişme politikalarının bütünlüğünü ve koordinasyonunu sağlayacak üst düzey kararlar almak üzere oluşturulmuş ve Başbakanın başkanlık ettiği ***Bölgesel Gelişme Yüksek Kurulu'nun***,

- Bölgesel kalkınma konularının teknik düzeyde tartışıldığı ve Bölgesel Gelişme Yüksek Kurulu'nun karar almasına yönelik öneriler geliştirmek üzere Kalkınma Bakanlığı Müsteşarının başkanlık ettiği ***Bölgesel Gelişme Komitesi'nin*** onayına sunulması öngörülmektedir.

Doğu Marmara 2014-2023 Bölge Planı; Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu ve Yalova illerinden oluşan TR42 Bölgesi'nde;

- Ulusal düzeyde üretilen politika, plan ve stratejiler ile bölgesel ve yerel düzeyde yürütülecek faaliyetler arasındaki ilişkiyi belirlemek;
- Kurum ve kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu güçlendirmek;
- Kamu kesimi, özel kesim ve sivil toplum kuruluşları arasındaki işbirliğini geliştirmek;
- Bölgesel gelişmeyi hızlandırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak;
- Kaynakların yerinde ve etkin kullanımını sağlamak;
- Yerel potansiyeli harekete geçirmek ve bölgesel program ve projelere temel oluşturmak

üzere hazırlanan, bölgesel düzeyde sosyo-ekonomik gelişme eğilimlerini ve yerleşmelerin gelişme potansiyelini belirleyen plandır.

Bölge Planları planlama hiyerarşisinde Çevre Düzeni Planlarının üzerinde, Ulusal Kalkınma Planlarının ise altında yer almaktadır. Bu anlamda, Doğu Marmara 2014-2023 Bölge Planı'nın; hazırlıkları devam eden 10. Kalkınma Planı'nın bölge düzeyinde uygulama kapasitesini artırıcı ve kapsadığı TR42 Bölgesindeki Çevre Düzeni Planları için belirleyici nitelikte olması hedeflenmektedir. Bu açıdan Bölge Planı, bölgesel kalkınmaya hizmet eden tüm çalışmaları yönlendiren ve bölgesel gelişmeyi koordine eden bir politika belgesidir.

Doğu Marmara 2014-2023 Bölge Planı hazırlık çalışmaları; sürdürülebilirlik, katılımcılık, gelecek referanslılık, bütüncül bakış açısı, bilimsellik, yerindenlik ve uygulanabilirlik ilkeleri etrafında şekillendirilmiştir. Bölgesel planlama bir "yönetim" değil, "yönetişim" aracı olarak görülmekte; bölge sorunsalının paydaşlarla beraber tanımlanması ve planın uygulanma yöntemlerinin paydaşlarla ortak tasarlanması hedeflenmektedir. Plan kararlarının bölge kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının fikirlerini temsil etmesi; planın hayata geçme şansını yükseltecektir. Bu anlamda yönetişim, Bölge Planının gerçekçiliğini ve uygulanabilirliğini artırıcı bir faktör olarak değerlendirilmektedir.

Bölge Planı bileşenleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. BİLEŞEN: Planlama Sürecinin Tanımlanması

Doğu Marmara Bölge Planı'nın verimli bir şekilde hazırlanması ve etkin uygulanması amacıyla kaynak ve teori araştırmaları, ulusal ve uluslararası örneklerin incelemesi, önceki plan sürecinde edinilen deneyimin aktarılması, bölgedeki hafızadan azami girdinin nasıl sağlanabileceğine yönelik olarak süreç tasarlanmaktadır.

2. BİLEŞEN: Mevcut Durumun İrdelenmesi

Bölgede öne çıkan sektörlerin ve zayıf kalan alanların belirlenmesi, ulusal ve sektörel stratejiler ve küresel trendlerin bölgeye uyarlanması, rekabetçiliği ve yaşanabilirliği kısıtlayan önemli sorunların tespiti, sosyo-ekonomik ve mekânsal gelişim senaryolarına altlık teşkil edecek nitel ve nicel analizler gerçekleştirilmektedir. İstatistiklerin derlenmesi ve analizi ile bölgede yapılmış araştırmaların ve alt ölçek planların entegrasyonu yapılmaktadır.

3. BİLEŞEN: Katılımcılığın Sağlanması

Bölgede istatistiki çalışmalar ve analizlerle ortaya çıkarılamayan öncelikli alanların belirlenmesi için dörtlü sarmal yapı benimsenmiştir. Kamu, özel sektör, akademi ve sivil toplum yönetici, yetkili, uzman ve gönüllülerinin sürece aktif katılımı için etkinlikler düzenlenmektedir. İnternet sitesi, işbirliği ağları, sosyal medya, basın ve resmi görüşmeler yoluyla plana bilgi ve sürece katkı sağlanmaktadır. İlgili tüm resmi kurum yöneticileri yerlerinde ziyaret edilmektedir. İllerde çalıştaylar organize edilmektedir.

4. BİLEŞEN: Stratejilerin ve Gelecek Senaryosunun Belirlenmesi

Mevcut durum analizinde tespit edilen bölgesel öncelikler ve katılımcı süreçle edinilen bilgiler ışığında bölgenin ekonomik ve sosyal kalkınmasında ve sürdürülebilirliğin tesisi için stratejiler geliştirilmektedir. Bu stratejiler doğrultusunda, alt ölçekli politikaların şekillendirilmesi ve somut eylem planları oluşturulması ile bölgenin belirlenen vizyonunun gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

5. BİLEŞEN: Mekânsal Gelişim Şemasının Hazırlanması

Ulusal mekânsal politikaları, sosyal beklentileri, doğal eşikleri, ekonomik yığınlaşmaları, ulaştırma ve altyapı durumunu göz önünde bulunduran ve temel gelişim eğilimlerini kavramsal olarak mekana yansıtarak çevre düzeni planları ve imar çalışmalarının ana çerçevesini çizen gelişim şeması geliştirilmektedir.

6. BİLEŞEN: Geri Besleme ve Yaygınlaştırma Faaliyetleri

Bölge planının etkinliğinin artırılması ve uygulanmasına yönelik olarak icracı kurumlarla; yönlendirici nitelikte olması bakımından özel sektör ve akademiyle bilgi paylaşımı gerçekleştirilmektedir. Planın yürürlük aşamasında etki analizi ve geri besleme çalışmaları için performans göstergeleri tanımlanmakta ve edinilen tecrübenin ve oluşturulan veritabanının gelecekteki planlama çalışmalarında kullanılması desteklenmektedir.

SAKARYA İLİNDE BAŞVURULAN KATILIMCI PLANLAMA YÖNTEMLERİ

2010-2013 dönemini kapsayan Doğu Marmara Bölge Planı uygulama döneminde, bölgesel kalkınmada öne çıkan konularda koordinasyon faaliyetleri yürütülmüş ve desteklenmiştir. Bu çalışmalar arasında MARKA tarafından desteklenen pek çok Doğrudan Faaliyet ve Teknik Destek Projesi yer almaktadır. Bu projeler ile Sakarya ilinin bazı mekansal kesitleri ve tematik alanları özelinde koordinasyon toplantıları düzenlenmiştir.

2012 yılı içerisinde yeni Bölge Planı (2014-2023) hazırlıklarının başlaması ile beraber yukarıda bahsedilen çalışmaların birer kaynak olarak kullanılmasının yanı sıra, bölge paydaşının Plan sürecine dahil edilmesi için yeni katılımcı planlama yöntemlerine başvurulması ihtiyacı belirmiştir. Yeni Bölge Planı çalışmaları kapsamında Sakarya ilçelerinde saha çalışmaları gerçekleştirilmiş ve yerel yönetimler ziyaret edilmiş, ardından da il genelindeki ilgili tüm paydaş grupların davet edilmesiyle geniş katılımlı bir çalışma toplantısı organize edilmiştir.

Sakarya ilinde Doğu Marmara 2014-2023 Bölge Planı hazırlıkları döneminde yürütülen katılımcı planlama uygulamaları şöyle listelenebilir;

1. Kalkınma Kurulu Sakarya ili İstişare Toplantısı, 28 Ekim 2011 – Kalkınma Kurulu Başkanı başkanlığında Sakarya Kalkınma Kurulu üyeleri ile görüşülmüştür.
2. İlçe ziyaretleri, Şubat-Mayıs 2013 – Sakarya ilçe belediye başkanları ve kaymakamları makamlarında ziyaret edilmiştir.
3. Kalkınma Kurulu Sakarya İli Sorunsal Belirleme Toplantısı, 21 Mart 2013 – Kalkınma Kurulu Olağan Toplantısında Sakarya üyeleri ile Sakarya'nın ilk 5 sorunsalı ve marka kimliği belirlenmiştir.
4. Sakarya İl Çalışma Toplantısı, 22 Mayıs 2013 – ***244 kişinin*** katılımı ile genel oturum toplantısı, ***101 kişinin*** katılımı ile odak grup toplantıları düzenlenmiştir.
5. Bölgesel Gelişme Anketi, 29 Nisan 2013 – Sakarya ilinde ***69 kişi*** tarafından yanıtlanmıştır.

1. KALKINMA KURULU SAKARYA İLİ İSTİŞARE TOPLANTISI

MARKA Kalkınma Kurulu Başkanı Sayın Halit UÇAR başkanlığında Sakarya üyeleriyle yapılan istişare toplantısı 28 Ekim 2011 tarihinde Sakarya Serdivan Tunatan Tesisleri'nde gerçekleşmiştir.

Bu toplantıda dile getirilen görüş ve öneriler aşağıdaki gibidir;

- ✓ Sakarya'da ilgili kamu kurumları, yerel yönetimler, STK'ların temsilcilerinden oluşan 20- 25 kişilik bir proje grubunun oluşturulması gerektiği,
- ✓ Bu ekibin geliştirilmesinde sadece "Proje Döngüsü Yönetimi" eğitimi ile sınırlı kalınmaması, örnek alınacak farklı projelerin geliştirilmesi, yurtdışında ilgili kurumlarla tecrübe paylaşımı yapılması, Ankara'da destek veren veya ilgili diğer kurumlardan özel eğitimler alınması ve uygulamalarla proje grubunun gelişiminin sağlanması gerektiği,
- ✓ Ajansın, kamu kurumları ve yerel yönetimlere yönelik başlattığı 'Bölgesel Kalite Yapılanması' hareketinin, sivil toplum kuruluşlarını da içine alacak şekilde genişletilmesi gerektiği,

- ✓ Afet konusunda, afet envanterinin çıkarılması, illerin afete hazırlık durumlarının belirlenmesi, komşu illerin afet yaşanması durumunda birbirlerine yardım etme kapasitesinin belirlenmesi ve koordinasyonun şekillendirilmesi hususlarında Ajansın aktif rol oynaması gerektiği,

- ✓ Ajansın, ilgili bakanlıklarla görüşerek mevcut sıkıntıları aşması ve tarım, hayvancılık alanındaki faaliyetleri içeren projeleri de mali destek kapsamına alması veya bu alanda bir mali destek programı düzenlemesi gerektiği,

- ✓ Sakarya'da turizmin gelişmesine yönelik faaliyetlerin desteklenmesi gerektiği, özellikle termal turizmine yönelik yatırımların Kültür ve Turizm Bakanlığı koordinasyonunda gerçekleştirilmesi gerektiği,

- ✓ Sakarya'da ara eleman sorunu bulunduğu, sanayinin istihdam sorununun giderilmesi için Ajans başta olmak üzere ilgili kurumlarla sanayicinin işbirliği içinde çalışma ve faaliyetlerin geliştirilmesi vurgulanmıştır.

Fotoğraf 1. Kalkınma Kurulu Sakarya Üyeleri ile İstişare Toplantısı

2. ONUNCU KALKINMA PLANI VE BÖLGESEL GELİŞME ULUSAL STRATEJİSİ İÇİN BÖLGESEL DÜZEYDE KATILIMCI PLANLAMA ÇALIŞMALARI

Onuncu Kalkınma Planı (OKP) ve Bölgesel Gelişme Ulusal Stratejisi (BGUS) hazırlıklarının güçlü ve yaygın bir kurumsal ve toplumsal tabana oturtulması konusunda koordinatör kurum olan Kalkınma Bakanlığı 21 Haziran 2012 tarihli ve 3169 sayılı yazısıyla, Doğu Marmara Kalkınma Ajansı'na ve onun danışma organı olan Kalkınma Kurulu'na önemli rol atfedilmiştir. Bu noktadan çıkılarak, MARKA olarak konuyla ilgili Kalkınma Kurulu üyelerinin katılımı ile yarım günlük bir çalışma toplantısı organize edilmiş ve ajansın resmi internet sayfası üzerinden bir paydaş anketi uygulanmıştır.

27 Eylül 2012 tarihinde Kalkınma Kurulu üyelerine yönelik düzenlenen çalışma toplantısına 28 kişi katılmıştır. Organizasyon; kamu, özel ve sivil toplum temsilcilerinin aktif katılımı ile 3 masada grup çalışmaları yapılarak gerçekleştirilmiştir. MARKA'nın resmi internet sayfasında 2 hafta süresince yayınlanan paydaş anketine ise Bölge illerinden 65 kişi katılım göstermiştir.

Gerek çalışma toplantısında, gerekse paydaş anketinde bölge paydaşının dile getirdiği ulusal ve bölgesel tematik alanlar ve stratejik öncelikler ile işbirliği, mekansal ve kurumsal gelişimi yorumlar birleştirilerek OKP ve BGUS'a yönelik Doğu Marmara Bölgesi önerileri olarak derlenmiştir. Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu ve Yalova illerini kapsayan Doğu Marmara Bölgesi için OKP ve BGUS kapsamında yürütülen bu çalışmalarda kamu, özel sektör, sivil toplum ve üniversite temsilcilerinin görüşleri ile derlenen söz konusu bölgesel tematik alanlar ve stratejik öncelikler Doğu Marmara 2014-2023 Bölge Planı çalışmalarına da temel teşkil etmektedir. OKP ve BGUS çalışmalarında bölge paydaş grupları tarafından bölgesel düzeyde aşağıdaki tematik alanlar ve stratejik öncelikler belirlenmiştir;

1. ***Çevre ve Yeşil Büyüme***
2. ***Ar-Ge ve Yenilikçilik***
3. ***Girişimcilik***
4. ***Turizm***
5. ***Tarım ve Beşeri Kaynaklar***
6. ***Üniversite ve Mesleki Eğitim***

Çalışmada bölge paydaşının bölgesel işbirlikleri konusunda görüşleri de toplanmıştır. Bölge paydaşı tarafından Doğu Marmara Bölgesi'nin en fazla işbirliği yapması gereken bölgelerin başında İstanbul, Ankara ve Bursa bölgeleri olmuştur. Söz konusu bölgeler ile işbirliği konuları arasında ise en fazla turizm, bilişim, lojistik ve sanayi sektörlerinde ortak faaliyetler yürütülmesi olmuştur.

Katılımcıların tarafından bölgede mekansal gelişme ve mekansal planlama alanında sıklıkla dile getirilen öneriler; ulaşım altyapısının geliştirilmesi, kırsal kalkınma ve turizm altyapısının güçlendirilmesi, kentsel yaşam standartlarının yükseltilmesi ve afet riskini azaltan planlama yaklaşımının benimsenmesi şeklinde olmuştur.

OKP ve BGUS için Doğu Marmara Bölgesi'nde yürütülen söz konusu katılımcı planlama çalışmalarından elde edilen sonuçlar katılımcı fikirlerine müdahale mümkün olan en düşük seviyede tutularak Doğu Marmara Bölgesi'nin görüşü olarak tek bir rapor haline getirilmiştir. Hazırlanan rapor 17 Ekim 2012 tarihinde düzenlenen 2012 Yılı Onuncu Olağan Yönetim Kurulu'na sunulmuş; Yönetim Kurulu üyelerinin de konu hakkında görüşleri dikkate alınmıştır. Ayrıca rapor Kalkınma Kurulu üyelerine elektronik posta ile gönderilmiş ve Kalkınma Bakanlığı'na iletilmiştir.

3. SAKARYA İLİNDE İLÇE ZİYARETLERİ

Bölge Planı hazırlıkları çerçevesinde, MARKA Planlama Ekibi ve Yatırım Destek Ofisleri çalışanları bölgede yer alan tüm ilçelere ziyaretler düzenlemektedir. Bu ziyaretlerde, ilçe belediye başkanları ve kaymakamları ile görüşülmekte ve ilçe ile ilgili detaylı bilgilerin alınmaktadır. Ayrıca bu görüşmelerde ilçenin ve bölgenin kalkınmasına yönelik olarak potansiyeller tespit edilmekte, Bölge Planı kapsamında bu hususlar istişare edilmektedir.

Sakarya ilinde ilçe ziyaretleri Şubat- Mayıs 2013 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Adapazarı, Akyazı, Arifiye, Erenler, Ferizli, Geyve, Hendek, Karapürçek, Karasu, Kaynarca, Kocaali, Pamukova, Sapanca, Serdivan, Söğütlü ve Taraklı olmak üzere 16 ilçede görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 1. Sakarya İlçeleri Ziyaret Takvimi

	Ziyaret Yeri	Ziyaret Tarihi
1	**Adapazarı Kaymakamlığı**	18 Nisan 2013
2	**Akyazı Kaymakamlığı**	15 Şubat 2013
3	**Akyazı Belediye Başkanlığı**	15 Şubat 2013
4	**Arifiye Kaymakamlığı**	13 Şubat 2013
5	**Arifiye Belediye Başkanlığı**	13 Şubat 2013
6	**Erenler Kaymakamlığı**	13 Şubat 2013
7	**Erenler Belediye Başkanlığı**	18 Mart 2013
8	**Ferizli Belediye Başkanlığı**	18 Nisan 2013
9	**Geyve Kaymakamlığı**	11 Şubat 2013
10	**Hendek Kaymakamlığı**	18 Mart 2013
11	**Karapürçek Kaymakamlığı**	15 Şubat 2013
12	**Karapürçek Belediye Başkanlığı**	15 Şubat 2013
13	**Karasu Kaymakamlığı**	7 Şubat 2013
14	**Karasu Belediye Başkanlığı**	7 Şubat 2013
15	**Kaynarca Belediye Başkanlığı**	9 Mayıs 2013
16	**Kaynarca Kaymakamlığı**	9 Mayıs 2013
17	**Kocaali Kaymakamlığı**	7 Şubat 2013
18	**Kocaali Belediye Başkanlığı**	7 Şubat 2013
19	**Pamukova Kaymakamlığı**	13 Şubat 2013
20	**Sapanca Kaymakamlığı**	7 Mayıs 2013
21	**Sapanca Belediye Başkanlığı**	9 Mayıs 2013
22	**Serdivan Kaymakamlığı**	18 Mart 2013
23	**Söğütlü Kaymakamlığı**	18 Nisan 2013
24	**Söğütlü Belediye Başkanlığı**	18 Nisan 2013
25	**Taraklı Kaymakamlığı**	11 Şubat 2013
26	**Taraklı Belediye Başkanlığı**	11 Şubat 2013

İlçe belediye başkanlıklarında ve kaymakamlıklarında yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilerin ortak paydada toplanabilmesi için önceden belirlenen bir soru listesi üzerinden gidilmiştir. İlçe yöneticilerinin ilçelerini 2023 yılında nerede görmek istedikleri ve bu hedefe erişilmesi için sosyal, ekonomik ve çevresel açıdan ne gibi sıkıntıların aşılması gerektiği sorgulanmıştır.

Bu görüşmelerde aşağıda listelenen konular üzerinde durulmuştur;

- ✓ İlçenizi 2023 yılında nerede görüyorsunuz? Hayalinizdeki ilçeyi tanımlar mısınız?
- ✓ 2023 vizyonunuza ulaşılmasında ilçenizin öncelikli sosyal, çevresel ve ekonomik sorunları ve bu sorunların aşılmasını sağlayacak ihtiyaçlar nelerdir?
  - o **Sosyal açıdan**: ilçede sosyal sorunlar nelerdir? Bu sorunlara yönelik ne gibi ihtiyaçlar vardır? İlçede işsizlik sorunu var mıdır? Var ise işsizliğin temel sorununu nasıl tanımlarsınız? İşsizlikle mücadelede ne gibi uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır?
  - o **Çevresel açıdan**: ilçede çevresel sorunlar nelerdir? Bu sorunlara yönelik ne gibi müdahalelere ihtiyaç duyulmaktadır?
  - o **Ulaşım-Altyapı:** ilçede ulaşım ve teknik altyapı sıkıntıları bulunmakta mıdır?
  - o **Ekonomik açıdan:** İlçenin kalkınmasında sizce öncelikli sektör(ler) hangileridir? Bu sektörlerin gelişmesi için neler yapılmalıdır? Sektörün gelişememesinin temel nedenleri neler olabilir?
- ✓ İlçenizin en fazla etkileşimde olduğu İlçe/İl/Bölge ve etkileşim alanları nelerdir? (yakın metropollerle İstanbul, Bursa, Ankara, Kocaeli… ve komşu ilçelerle ilişkiler hakkında bilgi veriniz)
- ✓ İlçenin içine girdiği büyük ölçekli veya kritik öneme sahip küçük ölçekli kamu ve özel sektör yatırımları var mıdır? (Mevcut /Devam eden/ Son iki yıl içinde tamamlanan)

Sakarya ilçelerinde gerçekleştirilen her bir makam ziyaretlerinin ardından ziyaretlerde yerel yöneticiler tarafından dile getirilen fikirler toplantı tutanağı olarak raporlanmıştır. Hazırlanan raporlar Doğu Marmara 2014-2023 Bölge Planı'nda kaynak olarak kullanılacaktır. Bu görüşmelerde ilçelerle ilgili öne çıkan ana unsurlar ise aşağıda özetlenmiştir.

Adapazarı İlçe Ziyareti

18 Nisan 2013 tarihinde Adapazarı Kaymakamı İsmail GÜNDÜZ makamında ziyaret edilmiştir. Adapazarı'nın 2023 yılında nüfusunun artacağı ve bu artıştan dolayı konut ağırlıklı bir Adapazarı'nın ortaya çıkacağı konusu ele alınarak planların deprem faktörü de gözönünde bulundurularak hazırlanması gerektiği konusu vurgulanmıştır. Konut ağırlıklı olacak Adapazarı'nda, sanayi yerine eğitim, sağlık, kültür, sosyal hizmet alanlarında kalkınma programları ve projelerinin geliştirilmesi gerektiği de ifade edilmiştir.

Akyazı İlçe Ziyaretleri

15 Şubat 2013 tarihinde Akyazı Kaymakamı Erdoğan BEYPINAR makamında ziyaret edilmiştir. Görüşmeye, Akyazı İlçe Jandarma Komutanı Mutlu KARACA ve Akyazı İlçe Emniyet Müdürü Mehmet KARAKAŞ da katılım sağlamıştır. Görüşmede, nitelikli şehirleşmeye yönelik çalışmaların yapılması ve ilçede turizmin geliştirilmesine yönelik projelerin üretilmesi gerektiğinin altı çizilerek MARKA'nın bu konularda ilçeye destek sağlaması gerektiği belirtilmiştir.

Akyazı Belediye Başkanı Yaşar YAZICI, 15 Şubat 2013 tarihinde makamında ziyaret edilmiştir. Ziyarette, Akyazı'nın fay hattı üzerinde olduğu ve deprem gerçeğinin farkında olunması gerektiğine

değinilmiş ve ilçede gerçekleşecek yapılaşmalarda bu gerçeğin farkında olunması gerektiği belirtilmiştir. Bu çerçevede, nitelikli şehirleşmenin ve altyapı yatırımlarının önemli olduğu vurgulanarak kentsel dönüşüm çalışmalarının çok hassas gerçekleştirilmesi gerektiği ve halkın bu süreç hakkında doğru bilgilendirilmesi gerektiğine değinilmiştir. 2023 yılı vizyonunda, Akyazı'da öne çıkan en önemli sektörün turizm olacağı ifade edilmiş ve bunun yanında Akyazı'nın 2023 yılında tarımsal verimliliği ve çeşitliliği yakalamış bir ilçe olacağı belirtilmiştir. Bu çerçevede Akyazı Belediye Başkanı Yaşar YAZICI, ilçede gerçekleştirilmekte olan ve gerçekleştirilmesi gereken çalışmaları, Doğu Marmara Bölge Planı çalışmalarına katkı sağlaması amacıyla, kendilerini ziyaret eden MARKA ekibiyle paylaşmıştır.

Arifiye İlçe Ziyaretleri

13 Şubat 2013 tarihinde Arifiye Kaymakamı Mehmet ÜNAL makamında ziyaret edilmiştir. Görüşmede, okuyan ve meslek sahibi olan insanların yetiştirilmesine yönelik çalışmaların yapılması gerektiği, okullarda ekonominin ihtiyaç duyduğu alanlara yönelik eğitimlerin verilmesi gerektiği, ulaşım yönünde önemli bir konumda bulunan Arifiye'nin sanayide daha da gelişeceği, sanayinin yanı sıra doğa turizminin, günübirlik turizmin de gelişime açık olduğu hususları üzerinde durulmuştur.

Aynı tarihte, Arifiye Belediye Başkanı İsmail KARAKULLUKÇU makamında ziyaret edilmiştir. Görüşmede, turizmle ilgili mevcut durumda bakir olan alanların değerlendirilmesi gerektiği, sanayi alanlarının planlanarak daha düzenli hale getirilmesi gerektiği, eğitim durumu iyi olan insanların göç ettiği bir Arifiye'nin oluşturulması gerektiği konularına vurgu yapılmıştır. Arifiye'nin Sakarya ve Adapazarı'ndan ayrı düşünülemeyeceği ve bu nedenle Sakarya ile bütünleşik bir şekilde büyüyen turizm ve sanayi merkezi olan Arifiye'nin yaratılması vizyonuyla çalışmaların gerçekleştirildiği ifade edilmiştir.

Fotoğraf 2. Arifiye Kaymakamlık Ziyareti

Fotoğraf 3. Arifiye Belediye Başkanlığı Ziyareti

Erenler İlçe Ziyaretleri

13 Şubat 2013 tarihinde Erenler Kaymakamı Mustafa Nazmi SEZGİN makamında ziyaret edilmiştir. Görüşmede, Adapazarı, Serdivan ve Erenler ilçelerinin bütüncül bir yaklaşımla birarada değerlendirilmesi gerektiği, yeni yapılacak yapıların kentin estetiğini ve düzenini bozmaması gerektiği, ilçede yeterli düzeyde müsait mekan (arazi) olmadığı ve bu nedenle konut alanı için uygun bir yer bulmanın zor olduğu, roman vatandaşlarının daha iyi koşullarda yaşamalarına yönelik yaşam alanlarının düzenlenmesi gerektiği, yatırım yapılabilecek alanlarının sınırlı olduğu hususları vurgulanmış ve buna ilişkin yapılabilecek çalışmalar ele alınmıştır.

Fotoğraf 4. Erenler Belediye Başkanlığı Ziyareti

18 Mart 2013 tarihinde Erenler Belediye Başkanı Cavit ÖZTÜRK makamında ziyaret edilmiştir. Görüşmede, Erenler ilçesinin 2023 yılında sanayi, tarım ve hizmet sektöründe önemli bir merkez haline gelmesinin istendiği, ilçede yaygın bir şekilde bulunan küçük sanayi sitelerinin yanında tarım sektörünün de önemli bir seviyede olduğu, küçük sanayi sitelerinin yerleşkelerine ilişkin bir takım düzenlemelerin yapılabileceği, mekansal olarak ilçede çok geniş alanların bulunmadığı ve bu durumun belirli projelere engel oluşturduğu, Adapazarı ve Serdivan ilçeleriyle yoğun etkileşim içinde

bulunduğu hususları değerlendirilerek, ilçeye ilişkin yatırım olanakları ve gelişim projeleri ele alınmıştır.

Fotoğraf 5. Erenler Kaymakamlığı Ziyareti

Ferizli İlçe Ziyaretleri

Ferizli Belediye Başkanı Ahmet SOĞUK, 18 Nisan 2013 tarihinde makamında ziyaret edilmiştir. 2023 yılında, Ferizli'de tarım ve sanayinin birlikte gelişmiş olmasının temenni edildiği görüşmede dile getirilmiştir. Görüşmede Ferizli ilçesine ilişkin, demiryolu yatırımı çalışmaları, sulama projeleri, toprak toplulaştırması projeleri, organize sanayi bölgesi yatırım projeleri, cezaevi kampusu yatırım projeleri, özel sektör yatırım imkanları, gemi taşımacılığı ve botanik park projeleri değerlendirilmiştir.

Fotoğraf 6. Ferizli Belediye Başkanlığı Ziyareti

Geyve İlçe Ziyaretleri

Geyve Kaymakamı İdris AKBIYIK, 11 Şubat 2013 tarihinde makamında ziyaret edilmiştir. Toplantıya, Geyve Jandarma Bölük Komutanı Lütfü VAROL, Geyve Emniyet Müdürü Ali SARIKAYA, Kaymakamlık Yazı İşleri Müdürü Atilla VARDAR, İlçe Tarım Müdürü Taner KATİPOĞLU ve Geyve Vergi Dairesi Müdürü Gaffar Koçak katılım sağlamıştır. Görüşmede Geyve ilçesine ilişkin imar durumu, organize sanayi bölgesi yatırımı, başta kültür, doğa ve yayla olmak üzere turizm olanaklarının geliştirilmesine yönelik projeler, roman vatandaşların olanaklarının artırılması, tarımsal ürünlerin durumları ve bunlara ilişkin yatırım olanakları, verimli toprakların daha verimli nasıl kullanılabileceği, sosyal ve kültürel olanakların artırılması için nelerin yapılabileceği ve hayvancılığın geliştirilmesine yönelik faaliyetler değerlendirilerek Doğu Marmara Bölge Planı hazırlık çalışmalarında kullanılmak üzere not edilmiştir.

Fotoğraf 7. Geyve Kaymakamlığı Ziyareti

Hendek İlçe Ziyaretleri

18 Mart 2013 tarihinde Hendek Kaymakamı Mustafa AYHAN makamında ziyaret edilmiş ve toplantı gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda Hendek Organize Sanayi Bölgesi'nin Bölge Müdürlüğü görevini yürütmekte olan Sayın Mustafa AYHAN'dan, organize sanayi bölgesine ilişkin bilgiler de edinilmiştir. Toplantıda, Hendek ilçesi'nin 2023 yılında eğitim ve sanayi merkezi olmasının istendiği, bu kapsamda sanayi sektörünü besleyen ve onunla bütünleşik olan bir eğitim sektörünün geliştirilmeye çalışıldığı, sanayinin aynı zamanda tarıma dayalı olmasının gerekliliği, fındık üretiminde uzmanlaşılmasının önemi, gelişen sanayi ile birlikte ilçede ortaya çıkan ihtiyaçlar, Hendek ilçesinin Doğu Marmara Bölgesi ve İstanbul ile bir bütün halinde değerlendirilmesi gerektiği, Doğu Marmara Bölgesi'nin nitelikli kentleşebilmesi için yapılması gereken uygulamalar ele alınarak değerlendirilmiştir.

Karapürçek İlçe Ziyaretleri

15 Şubat 2013 tarihinde Karapürçek Kaymakamı Yusuf İZCİ ve Karapürçek Belediye Başkanı Orhan YILDIRIM makamlarında ziyaret edilmiştir. Görüşmede, 1990 yılında Akyazı ilçesinden ayrılarak ilçe olan Karapürçek'in, 2023 vizyonuyla sanayi sektörüne odaklanmasının gerekliliği, bu çerçevede, ilçe bağlantı karayollarının güçlendirilmesi gerektiği üzerinde durularak mevcut durumda ilçeye gelmekte olan ve gelmesi muhtemel yatırımlar ile Karpürçek ilçesinin mevcut potansiyelinin nasıl değerlendirebileceği konuları ele alınmıştır.

Karasu İlçe Ziyaretleri

7 Şubat 2013 tarihinde Karasu Kaymakamı Şafak GÜRÇAM makamında ziyaret edilmiştir. Görüşmede, Karasu ilçesinin imar durumu ele alınarak ilçenin mevcut yapılaşma durumu değerlendirilmiştir. Toplantı vasıtasıyla ayrıca, Karasu'da bulunan eğlence mekanları ile ilgili çalışmalar, Sakarya Nehrinin yol açtığı kıyı erozyonunun önlenmesine ilişkin çalışmalar, mevcut organize sanayi bölgesi ile ilgili bilgilere, Batı Karadeniz Kıyı Koridoru projesine ve Karasu'nun turizm potansiyeline ilişkin bilgilere, beklenen yatırım projeleri hakkında bilgilere, Karasu'da balıkçılık sektörüne ilişkin detaylara ve fındık başta olmak tarım sektörünün yapısına ilişkin bilgiler edinilmiştir.

Aynı tarihte Karasu Belediye Başkan Yardımcısı Hilmi ERBATAN makamında ziyaret edilmiştir. Başta Karasu'nun 2023 vizyonuna ilişkin projelerin konuşulduğu görüşmede, Sayın ERBATAN'ın gerçekleştirmiş olduğu sunum aracılığıyla Karasu'ya ilişkin bir çok konu hakkında detaylı bilgi edinilmiştir. Önemli verileri içeren sunum, Doğu Marmara Bölge Planı hazırlık çalışmaları kapsamında kullanılmak üzere yetkililerden temin edilmiştir.

Fotoğraf 8. Karasu Kaymakamlığı Ziyareti

Kaynarca İlçe Ziyaretleri

9 Mayıs 2013 tarihinde Kaynarca Kaymakamı Huriye KÜPELİ KAN ve Kaynarca Belediye Başkanı Zeynur ÖZEL ile makamlarında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde, Kaynarca'nın başta büyükbaş hayvancılık olmak üzere hayvancılık merkezi haline getirilebileceğine ilişkin hususlar, atıksu artıma tesisinin kurulmasına yönelik çalışmalar, kurulması planlanan organize sanayi bölgelerine ilişkin çalışmalar, devam etmekte olan ve gerçekleşmesi beklenen kamu yatırımlarına ilişkin projeler ele alınarak değerlendirilmiştir.

Fotoğraf 9. Kaynarca Kaymakamlığı Ziyareti

Fotoğraf 10. Kaynarca Belediye Başkanlığı Ziyareti

Kocaali İlçe Ziyaretleri

7 Şubat 2013 tarihinde Kocaali Kaymakamı Ahmet ODABAŞ ve Kocaali Belediye Başkanı Ahmet ACAR ile makamlarında görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerde, Kocaali ilçesinin turizmden nasıl pay alabileceği, fındık üretiminden daha verimli nasıl faydalanabileceği, ilçedeki sosyal etkinliklerin ve sosyal donatıların nasıl geliştirilebileceği, ilçe bilincinin halka aşılanmasının gerekliliği, mevcut karayolu yatırımı projesinin durumu, ilçenin göç verme sorunsalının nasıl aşılabileceği, Melen Projesi, TOKİ'nin konut projesi konuları ele alınarak Doğu Marmara Bölge Planı hazırlık çalışmalarında kullanılmak üzere değerlendirilmiştir.

Fotoğraf 11. Kocaali Kaymakamlığı Ziyareti

Fotoğraf 12. Kocaali Belediye Başkanlığı Ziyareti

Pamukova İlçe Ziyaretleri

13 Şubat 2013 tarihinde Pamukova Kaymakamı Tuncay DURSUN makamında ziyaret edilmiş ve toplantı gerçekleştirilmiştir. Toplantıda, büyük metropollerin kavşağında olan ve onlarla bütünleşen ilçenin bu durumdan hem olumlu hem de olumsuz etkilendiği, düzenli bir kentleşmeye doğru adımlar atılırken yavaş yavaş Anadolu'nun çeşitli yerlerinden istihdama dayalı olmayan göç sorununun da kendini göstermeye başladığı, İstanbul'dan çok sayıda kişinin tatil evi amaçlı gayrimenkul alımına yöneldiği, ilçedeki büyük özel sektör kuruluşları nedeniyle işsizlik oranın düşük seviyede olduğu, tarımsal sulamada Sakarya nehrinden faydalanılması gerektiği, ilçenin en önemli geçim kaynağının tarım olduğu, sebze ve meyveciliğe dayalı tarımsal yapıya son zamanlarda dış mekân süs bitkiliğinin de eklendiği, tarımsal üretim ve tarıma dayalı sanayi üretiminin örgütlenme, pazarlama ve profesyonel işletmecilik sorununun aşılması gerektiği belirtilerek ilçede gerçekleşmekte olan ve gerçekleşmesi beklenen kamu ve özel sektör yatırımları ile yayla ve spor turizminin geliştirilmesine ilişkin çalışmalar ele alınmıştır.

Fotoğraf 13. Pamukova Kaymakamlığı Ziyareti

Sapanca İlçe Ziyaretleri

7 Mayıs 2013 tarihinde Osman SARI ile makamında görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmede, turizm sektöründe hizmet kalitesini artırmış bir Sapanca'ya ulaşma hedefinde olunduğu beliritilerek ilçenin turizm odaklı gelişmesi gerektiği ifade edilmiştir. İlçenin ilerleyen yıllarda kongre merkezi haline getirilebileciğinin altı çizilmiştir. Ayrıca, ilçenin sosyal, ekonomik ve kültürel durumuna ilişkin değerlendirmelerde bulunulmuştur.

9 Mayıs 2013 tarihinde Sapanca Belediye Başkanı İsmail USLU makamında ziyaret edilmiştir. Görüşmede, Sapanca'nın 2023 yılına giden süreç içerisinde kongre merkezi haline getirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra, Sapanca'nın uygulama imar planlarının yürürlüğe sokulması gerektiği, hizmet kalitesinin artırılması açısından turizme yönelik mesleki eğitim olanaklarının artırılması gerektiği, süs bitkiciliğinin daha da üst noktaya taşınması gerektiği belirtilmiştir. Son yıllarda Ortadoğu ülkelerinin de özel ilgi gösterdiği ilçeye ilişkin gerçekleşmekte olan gerçekleşmesi planlanan yatırımlar ele alınarak değerlendirilmiştir.

Fotoğraf 14. Sapanca Belediye Başkanlığı Ziyareti

Serdivan İlçe Ziyaretleri

18 Mart 2013 tarihinde Serdivan Kaymakamı Ramazan ŞAHİN makamında ziyaret edilerek Doğu Marmara Bölgesi ve Serdivan ilçesinin geleceğine ilişkin görüşleri alınmıştır. Görüşmede, Serdivan ilçesinin gelecekte konut ve eğitim merkezi haline getirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca, Sakarya Üniversitesi'nin ilçede olmasının hizmet sektörünü geliştirdiği, verimli topraklar sayesinde sebzecilik ve meyveciliğin önemli geçim kaynağı olduğu, bunun yanısıra seracılık ve süs bitkiciliğinin de önemli bir uğraş alanı olduğu, ilçenin modern bir kimliğe kavuşturulması gerektiği de ifade edilmiş ve Serdivan ilçesinin stratejileri değerlendirilmiştir.

Söğütlü İlçe Ziyaretleri

Söğütlü Kaymakamı Adil KARATAŞ ve Söğütlü Belediye Başkanı Ertuğrul ÖZCAN 18 Nisan 2013 tarihinde makamlarında ziyaret edilmiştir. Görüşmelerde, Söğütlü ilçesinde sanayinin daha fazla öne çıkması gerektiği ve ilçenin sanayi kenti haline getirilmesi gerektiği, ilçeye hakettiği seviyede kalite bir şehir merkezinin yapılmasının planlandığı, sosyal ve kültürel donatıların ve faaliyetlerin artırılmasına çalışıldığı, Söğütlü Kültür Festivali ile Söğütlü Besi Yarışmalarının öneminin vurgulanması gerektiği, ifade edilmiştir. Ayrıca, Söğütlü ilçesinin daha ileriye taşınmasına yönelik gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler ve ilçede mevcut durumda gerçekleşmesi planlanan yatırımlar değerlendirilmiştir.

Fotoğraf 15. Söğütlü Kaymakamlığı Ziyareti

Fotoğraf 16. Söğütlü Belediye Başkanlığı Ziyareti

Taraklı İlçe Ziyaretleri

11 Şubat 2013 tarihinde Taraklı Kaymakamı Ömer YILMAZ ve Taraklı Belediye Başkanı Tacettin ÖZKARAMAN makamlarında ziyaret edilmiştir. Görüşemelerde özellikle Taraklı ilçesinde turizmin geliştirilmesine yönelik çalışmalar ve yapılması gerekenler, tavukçuluk başta olmak üzere hayvancılık sektörünün geliştirilmesine yönelik çalışmalar, tarımsal çeşitliliğin ve verimliliğin artırılmasına yönelik faaliyetler ele alınarak değerlendirilmiştir. Doğu Marmara Bölgesi'nin önemli turizm destinasyonlarından biri olan Taraklı ilçesinin özellikle bu alanda nasıl geliştirilebileceğine ilişkin stratejiler de görüşmelerde ele alınmıştır.

4. KALKINMA KURULU SAKARYA İLİ SORUNSAL TANIMLAMA TOPLANTISI

Doğu Marmara 2014-2023 Bölge Planı, 21 Mart 2013 tarihinde düzenlenen 2013 Yılı I. Olağan Kalkınma Kurulu toplantısında ele alınmıştır. Bu toplantıda Kalkınma Kurulu üyeleri iller bazında gruplandırılarak, her bir ilde kalkınmaya ilişkin çalışılması gereken öncelikli alanlar tespit edilmiştir. Toplantıda Sakarya masasında kamu, üniversite ve STK'lardan olmak üzere 8 temsilci yer almıştır.

1. Prof. Dr. Fatih ÜSTEL, Rektör Yardımcısı / Sakarya Üniversitesi
2. Türker VARDAR, Bilgi İşlem Dairesi Başkanı / Sakarya Büyükşehir Belediyesi
3. Mustafa YILMAZ, İl Müdürü/ Sakarya Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü
4. Yıldız BEZEK, Yönetim Kurulu Üyesi / Sakarya Ticaret ve Sanayi Odası
5. İsmet ÇALIŞKAN, Başkan / Sakarya OSB Sanayicileri Derneği
6. Halit İNCİ, Başkan / MÜSİAD Sakarya Şubesi
7. Ahmet GÜZ, Başkan / Sakarya Ticaret Borsası
8. Hamdi ŞENOĞLU, Başkan / Sakarya Ziraat Odası

Fotoğraf 17. 2013 Yılı 1. Olağan Kalkınma Kurulu Toplantısı

Birinci Oturum – Sorun Tanımlama

Katılımcılar tarafından kağıtlara Sakarya ilinde öne çıkan sorunları yazmaları istenmiş, kağıtlara yazılan sorunlar tek tek tartışılarak aşağıdaki sorun listesine ulaşılmıştır. Sorun listesinde öncelikli 5 maddenin belirlenmesi için katılımcılara 5'er pul verilmiş ve sorunlar puanlanmıştır.

	Hemfikir Olunan Sorun Başlığı	Puan
1	Depremsellik, Kentsel Dönüşme Gereksinimi ve Yayılma Sorunları	6 puan
2	Tarım Arazilerinin Korunması, Arazi Kullanım Sorunları	4 puan
3	Turizm Potansiyelinin Değerlendirilememesi ve Altyapı Eksikliği	3 puan
4	Kentlilik Kültürünün Olmayışı ve Kentsel Yaşam Sorunları	3 puan
5	Nitelikli İşgücü Eksikliği	2 puan
6	Üniversite – Sanayi İşbirliği Olmayışı	2 puan
7	İlde Üretim Yapan Firmaların Merkezlerinin Dışarıda Olması ve Verginin Kaybı	1 puan
8	Trafik Sorunu	1 puan
9	Ortak Akıl Eksikliği	1 puan
10	Çevre Korunması ve Yatırım Eksikliği	1 puan

Fotoğraf 18. 2013 Yılı 1. Olağan Kalkınma Kurulu Toplantısı Sakarya Masası

İkinci Oturum – Uygulama ve Uygulayıcı Tanımlama

Yukarıdaki tabloda 1 puan alan 8. maddenin 1 numaralı madde ile beraber ele alınmasına karar verilmiş ve öncelikli 5 sorun belirlenmiştir. Öncelikli sorunlar için belirlenen uygulayıcılar ise aşağıdaki gibidir.

1. **Depremsellik, Kentsel Dönüşme Gereksinimi ve Yayılma Sorunları**
   - Rezerv alanlar ve riskli bölgelerin tespiti (BŞB, ÇŞB, STK'lar, Müteahhitler)
   - Kentsel dönüşümün etaplı ve halkı mağdur etmeden yapılması (Belediyeler, BŞB, ÇŞB)
   - Afete hazırlık ve afet sonrası için afet koordinasyon ve toplanma alanlarının geliştirilmesi (AFAD, Valilik, BŞB, Belediyeler)
2. **Tarım Arazilerinin Korunması, Arazi Kullanım Sorunları**
   - Detaylı toprak haritalarının hazırlanması ve arazi sınıflandırmasının güncellenmesi ve arazi kullanımında yasal düzenlemelerin yapılması (GTB İl Müdürlüğü, Belediyeler, BŞB)
   - Arazi kullanımı ve planlamanın toprak verimliliği dikkate alınarak yapılması ve sanayi ile tarım alanlarının netleşerek ayrılması (Belediyeler, BŞB, BSTB, GTHB)
   - Arazi kullanımını verimini etkileyen yetki çatışmasının giderilmesi ve bunu düzenleyen mevzuatın revizesi (TBMM, ÇŞB)
   - IPARD gibi uluslararası fonların bölgede kullandırılması
3. **Turizm Potansiyelinin Değerlendirilememesi ve Altyapı Eksikliği**
   - Yayla, deniz, karavan, doğa, kültür ve tarih turizmleri için tanıtım ve altyapının geliştirilmesi (Tüm Kurumlar)
   - TEM Sapanca Mevkii'nde Bolu Highway AVM tarzı bir alan oluşturulması (Belediyeler, BŞB, SATSO, Basın, İKTM)
4. **Kentlilik Kültürünün Olmayışı ve Kentsel Yaşam Sorunları**
   - Kentsel yaşamın geliştirilmesi ve hareketlendirilmesi, kentsel tasarımın iyileştirilmesi, mevcut projelerin tamamlanması, bütüncül olmasa da kısmi iyileştirmelerin yapılması (Belediyeler, BŞB)
   - Sapanca Gölü ve Sakarya Nehri çevresi rekreasyon alanlarının bitirilmesi (Belediyeler, BŞB)
   - Bisiklet kültürü ve altyapısının iyileştirilmesi (BŞB, Belediyeler, Halk)
   - Serdivan-Eşme bölgesinin kentsel kullanıma açılması, atıl tesislerin kazanılması (Belediyeler, BŞB)
5. **Nitelikli İşgücü Eksikliği**
   - Tarım, sanayi ve turizm için nitelikli işgücü yetiştirmek için üniversite ile çalışmalar yapılması (İKTM, GTHB, BSTM)
   - Sanat okullarının itibarlarının iyileştirilmesi, eğitim aşamasındaki mühendislerin sahada olmaları (SAÜ, MEB, SATSO)

Üçüncü Oturum – Marka Kimlik Belirleme

Katılımcıların ortalaşa olarak belirlediği, Sakarya'nın tüm unsurlarını kapsaması hedeflenen marka kimlik tanımı aşağıdaki gibidir.

"Planlı, organize, ihtisaslaşmış, Nitelikli insan odaklı,

Dış Mekan Süs Bitkiciliği, Tavukçuluk, Gıda Sanayii, Otomotiv, Makine, Metal, Raylı Sistemlerde Marka

TARIM VE SANAYİ KENTİ"

5. SAKARYA İLİ ÇALIŞMA TOPLANTISI

MARKA tarafından hazırlanmakta olan Bölge Planının hedeflerine ulaşması, bölgedeki tüm tarafların bu çalışmaları benimsemesine, kaynak ve çabalarını kalkınma için ortak hedefler doğrultusunda seferber etmesine bağlıdır. Benzer biçimde, Sakarya'nın geleceğine dair amaç ve fikir birliğine ulaşılabilmesi ve bu suretle çalışmaların hayata geçirilebilmesi için tüm kesimlerince çalışmalara katılım sağlanması ve yerel ve merkezi düzeyler arasında bilgi alışverişinin gerçekleştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu kapsamda, Sakarya ilinin ve Doğu Marmara Bölgesinin kalkınma sürecine katkı sağlamak amacıyla 22 Mayıs 2013 tarihinde Sakarya Elmas Garden Inn Otel'de bir çalışma toplantısı gerçekleştirilmiştir. Çalışma toplantısı vasıtasıyla Sakarya'nın 2023 vizyonuna erişilmesi için uygulanması gereken proje önerilerinin, uygulayıcı otoritelerin ve uygulama periyodunun belirlenmesi amaçlanmıştır.

Fotoğraf 19. Bölge Planı Sakarya İli Çalışma Toplantısı

Sakarya ili çalışma toplantısı için; Sakarya İli Milletvekillerine, Sakarya İli Büyükşehir Belediye Başkanlığına, Sakarya Üniversitesi Rektörlüğüne, Sakarya Barosu Başkanlığına, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Altyapı ve Kentsel Dönüşüm Hizmetleri Genel Müdürlüğüne, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğüne, Kalkınma Bakanlığı Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğüne, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğüne, Sakarya İli Kaymakamlıklarına, Sakarya İlçe ve Belde Belediye Başkanlıklarına, Ekonomi Bakanlığı Marmara Bölge Müdürlüğüne, Kültür ve Turizm Bakanlığı Kocaeli Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğüne, Orman ve Su İşleri Bakanlığı 1. Bölge Müdürlüğüne, Orman ve Su İşleri Bakanlığı DSİ 3. Bölge Müdürlüğüne, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı 13. Bölge Müdürlüğüne,

Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğü 1. Bölge Müdürlüğüne, Türkiye İstatistik Kurumu Kocaeli Bölge Müdürlüğüne, Türkiye Seyahat Acentaları Birliği Başkanlığına, Turistik Otelciler, İşletmeciler ve Yatırımcılar Birliği Başkanlığına, Türkiye Otelciler Federasyonu Başkanlığına, Sakarya İli Kamu Kurum ve Kuruluşlarına, Sakarya İli Meslek Odalarına, Sakarya İli Kent Konseyi Başkanlığına, Sakarya İli Sivil Toplum Kuruluşlarına, Basın ve Yayın Kuruluşlarına olmak üzere ***186 kurum/kişiye*** davet gönderilmiştir. Çalışma toplantısının genel oturumu kamu, özel sektör ve sivil toplum örgütlerinden ***244 kişinin katılımıyla,*** odak grup toplantıları ise ***101 kişinin katılımıyla*** gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2. **Sakarya İli Çalışma Toplantısı Program Akışı**

	Program İçeriği
12:00-13:30	Öğle yemeği
13:30-14:00	**Protokol Konuşmaları:** MARKA Genel Sekreteri Sn. Dr. Fatih AKBULUT Sakarya Valisi Sn. Mustafa BÜYÜK
14:00-14:15	**Doğu Marmara Bölge Planı Bilgilendirme Konuşması** ve Toplantıda İzlenecek Yöntemin Katılımcılara Aktarılması / MARKA Planlama Birimi Uzmanı Sn. Cem BAYRAK
14:15-14:30	**Ara: Katılımcıların odak gruplara dağılımı**
14:30-16:45	**Odak Grup çalışmaları**
16:45	**Kapanış**

Sakarya ili Çalışma Toplantısı MARKA Genel Sekreteri Sn. Dr. Fatih AKBULUT'un ve Sakarya Valisi Sn. Mustafa BÜYÜK 'ün açılış konuşmaları ile başlamıştır. Çalışma toplantısında izlenecek yöntemin MARKA Planlama Birimi Uzmanı Sn. Cem BAYRAK tarafından katılımcılara aktarılmasının ardından; çalışma toplantısı 5 masa etrafında odak grup görüşmeleri yapılarak devam ettirilmiştir. Bu odak gruplarda katılımcılar tarafından ortak akılla; Sakarya'nın 2023 vizyonuna erişilebilmesine yönelik proje/faaliyet uygulamalarını tanımlamaları beklenmiştir. Odak gruplarda uygulanması gereken faaliyetlerin neler olduğu, uygulamayı gerçekleştirebilecek olan kurumların hangileri olduğu ve faaliyetlerin hangi zaman aralığında gerçekleştirilmesi gerektiği konuları üzerinde durulmuştur. 101 kişinin katılımı ile gerçekleşen odak gruplarda yer alan katılımcıların listeleri ekte sunulmaktadır.

Odak Grup 1: Kültür ve Turizm

Odak Grup 2: Tarım ve Kırsal Kalkınma

Odak Grup 3: Sosyal Yapı

Odak Grup 4: Sanayi ve Ticaret

Odak Grup 5: Çevre ve Kentleşme

Kültür ve Turizm

Sakarya ili kültür ve turizm alanı ile ilgili çalışmalar yürüten kurum ve kuruluşlardan 15 temsilcinin yer aldığı odak grup çalışmasında üretilen fikirler aşağıda listelenmektedir (Ek-1).

Fotoğraf 20. Sakarya Çalışma Toplantısı Kültür ve Turizm Odak Grubu

Alt Başlık 1. Kültür varlıklarının korunması, yaşatılması, gelecek kuşaklara aktarılması ve sürdürülebilir şekilde turizmde değerlendirilmesi

Birinci alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- Tescilli binaların envanterinin çıkartılarak eylem planının hazırlanması gerekmektedir.
- Tescilli binaların restore edilerek işletmeye alınması gerekmektedir. Bu çerçevede, mülkiyet sıkıntıları çözüme kavuşturulmalı, şahsa ait olsa da toplum varlığı olarak görülmeli ve ilgili yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Koruma kurulları ile ilgili süreçlerde yaşanan finansal zorlukların giderilmesi gerekmektedir.
- Restorasyon konusunda işi sahiplenecek firmaların sayısının artırılmasına yönelik Kültür ve Turizm Bakanlığınca teşvik uygulaması başlatılmalıdır.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından, Sakarya Valiliği, Sakarya Büyükşehir Belediyesi ve sivil toplum kuruluşları işbirliğiyle kültür varlıklarının restore edilmesine yönelik çalışma başlatılmalıdır. Özellikle, Çoban Kale, Harmantepe, Seyifler, Paşalar Kaleleri, Orhan Cami,

Hasan Fehmi Paşa Camileri, Justinyen Köprüsü, 2. Beyazıt Köprüsü için ivedilikle bu süreç başlatılmalıdır.

- Geyve İlçesinin Beşiktaş Deresinde bulunan Osmanlı döneminden kalma kemer köprü aslına uygun şekilde yeniden inşa edilmelidir.
- Aziz Tarkisyan Ermeni Kilisesi koruma altına alınmalı ve restore edilmelidir.
- Doğal hayatın korunmasına yönelik olarak Geyve Boğazı koruma altına alınmalıdır. Bu konuda Orman ve Su İşleri Bakanlığı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı inceleme yapmalı ve bölgeyi özel bölge ilan etmelidir.

Alt Başlık 2. Alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi ve turizmde hizmet kalitesinin artırılması

İkinci alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- Kamu kurumları, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının Doğa Turizmi Master Planı'nından daha fazla istifade etmesine yönelik tanıtım vb. faaliyetlerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu faaliyet, merkezi düzeyde (Başbakanlık, Kültür ve Turizm Bakanlığı vb.) gerçekleştirilebileceği gibi yerel düzeyde de valilik, belediyeler ve il müdürlüğü aracılığıyla gerçekleştirilebilir.
- Yayla turizmi ön plana çıkartılmalıdır. (Pilot yaylalar tespit edilerek turizm altyapısı hazırlanmalıdır. Yasal altyapı yaylalarda turizm yatırımı yapılacak şekilde düzenlenmeli ve prosedür hafifletilmelidir. Mevcut yaylalar turizme yönelik rehabilite edilmelidir.
- Sapanca ve Poyrazlar Göllerinde kano sporu teşvik edilmelidir.
- Sağlık Turizmi için Akyazı, Taraklı ve Geyve gibi termal kaynaklar kullanılmalı, fizik tedavi alanında rehabilitasyon merkezleri açılmalı, ağız ve diş sağlığı alanında planlama ve yatırım yapılmalıdır.
- Doğa Turizmi alanları planlanmalıdır (Örneğin trekking parkurları). Sapanca gölü master planı tamamlanmalı ve turizme kazandırılması noktasında düzenlemeler yapılmalı, planlara uygun yeni tesisler yapılmalıdır.
- Hizmet kalitesinin artırılması amacıyla denetimlerin etkinleştirilmesi gerekmektedir.
- Otoban kenarına doğayla içiçe, tabiat harikası olarak düzenlenmiş ve modern uygulamalarla desteklenen dinlenme tesisi, konaklama tesisi, doğal yaşam merkezleri inşa edilmelidir.
- Turizm alanlarında halk ve esnaf nezdinde bilinçlendirme ve hizmet kalitesine yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi verimliliği artırıcaktır.
- Göl ve göletler su sporlarına kazandırılmalıdır. (Örneğin Sakarya Nehri olimpik su sporları parkuru)

Alt Başlık 3. Turizm yatırım alanlarının altyapısının geliştirilmesi

Üçüncü alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- Kaynarca Acarlar Longozu'nda köy ürünlerinin satışına yönelik alanların oluşturulması gerekmektedir.
- Birinci ve ikinci başlıklarda belirtilen yatırımların yapılabilmesi için altyapının ilgili devlet kurumları tarafından yapılması ve tamamlanması gerekmektedir.
- Poyrazlar, İl Ormanı, Kuzuluk gibi turizm potansiyeli yüksek bölgelerde altyapı (yollar, sportif etkinlik alanları, tesis alanları) güçlendirilmelidir.
- Taraklı Hıdır Tepe'nin turizme kazandırılmasına yönelik altyapının tamamlanması (yol, elektrik vb.) gerekmektedir.

Alt Başlık 4. Turizm yatırımlarının artırılması

Dördüncü alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- Kaynarca Acarlar Longozu'nun gezi güzergahları ve gözlem kuleleri gibi ihtiyaçları giderilmelidir.
- Yabancı ve yerli heyetlere yönelik (büyükelçiler, basın, özel sektör, yatırımcı grubu gibi) Sakarya İnfo turları düzenlenmeli, turizm yatırımı çekilmesine yönelik tanıtım faaliyetleri gerçekleştirilmelidir.
- Belediyelerin turizm planlarını yapmaları veya tamamlamaları gerekmektedir. Ayrıca, bu planlar kapsamında turizm merkezleri yapılandırılmalıdır.
- Küçük çaplı yerel yatırımcıya mikrokredi gibi finansman olanakları sağlanmalıdır.

Alt Başlık 5. Turizm potansiyelinin tanıtımının yapılması ve bilinirliğinin artırılması

Beşinci alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- Sakarya'daki kültür ve turizm değerlerinin yer aldığı tanıtım meteryallerinin öncelikle yerelde yayınlanması, dağıtılması gerekmektedir.
- İstanbul ve Ankara gibi büyükşehirlerde Sakarya'yı ve turizm türlerini tanıtıcı filmlerin, reklamların oynatılması, bilbordların kullanılması gerekmektedir.
- İlde halkın ve turistlerin katılabileceği, sahiplenme ve bilinçlendirmeyi artıracak, tanıtım yapılabilecek festivallerin, tanıtım günlerinin vs yapılması,
- Yazılı ve görsel materyallerin yeniden düzenlenmesi ve etkin dağıtımının yapılması (ör: otoban kenarındaki tesisler aracılığıyla), kioskların kurulması,

- Sakarya Turizm Konferansı düzenlenerek, yerli yabancı turizm aktörlerinin (basın, yatırımcı, seyahat acenteleri vs.) Sakarya'ya getirilmesi,
- Ulusal ve uluslararası turizm fuar ve festivallerine ilgili kurumlar aracılığıyla katılım sağlanması,
- Turizm sektöründe çalışanlara yönelik turizm eğitimlerinin tertip edilmesi ve ayrıca ilgili sivil toplum kuruluşlarının güçlendirilmesi,
- Turisti etkileyecek turizm tanıtım videolarının çekilmesi Sakarya ilinin tanıtımını ve bilinirliğini sağlayacaktır.

Tarım ve Kırsal Kalkınma

Sakarya ili tarım ve kırsal kalkınma alanı ile ilgili çalışmalar yürüten kurum ve kuruluşlardan 16 temsilcinin yer aldığı odak grup çalışmasında üretilen fikirler aşağıda listelenmektedir (Ek-1).

Fotoğraf 21. Sakarya Çalışma Toplantısı Tarım ve Kırsal Kalkınma Odak Grubu

Alt Başlık 1. Havza ekolojik özelliklerine göre tarım ürünlerinin çeşitlendirilmesi

Birinci alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı koordinasyonunda, Sakarya'da (Örneğin Akova bölgesinde) toplulaştırma, sulama, drenaj ve tarla içi hizmetleri geliştirme çalışmalarının tamamlanması,

- Stratejik olarak il özelinde sebzeciliğin geliştirilmesi gerekmektedir. Örtü altı sebzecilikte Geyve, Akyazı ve Kuzuluk, Pamukova bölgesinde ise seracılık faaliyetlerinin geliştirilmesi, bu faaliyetler gerçekleştirilirken mümkün olduğunca güneş-termal vb. yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanılması,
- Süs bitkileri üretiminin geliştirilmesi, örneğin defne çiftliklerinin kurulması, iç mekan ve dış mekan bitki çeşitliliğinin sağlanması, (Bu faaliyetler, il gıda, tarım ve hayvancılık müdürlüğü, üretici birlikleri, araştırma merkezleri eliyle ortaklaşa olarak gerçekleştirilebilir.)
- Tıbbi ve aromatik ürün çeşitliliğinin geliştirilmesi,
- Potansiyeli olan yerel ürünlerin üretiminin ve markalaşmasının teşviki, (Örneğin, Geyve ve Hendek asma yaprağının markalaşması; kereviz, kuş konmaz ve enginar vb.)
- Ahududu, böğürtlen, Trabzon hurması vb. alternatif ürün çeşitliliği artırılması ve destekleyici olarak ilgili ürün işleme tesisleri kurulması.

Alt Başlık 2. Üretimde profesyonelleşmenin sağlanması ve ihracata yönelik tarımsal üretimin artırılması

İkinci alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- Tarla tarımında yeni ürün deseni oluşturulmasına yönelik araştırma faaliyetleri yapılması, (Bu faaliyetler, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü, MARKA, Mısır Araştırma Müdürlüğü ve benzeri araştırma kuruluşlarınca gerçekleştirilebilir.)
- Başta jeotermal enerji kaynağı olmak üzere, Sakarya'nın potansiyel enerji kaynaklarının tarımsal üretime aktarılması, (Bu faaliyetler, ilgili bakanlıklar, İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü ve yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilebilir.)
- Tarımsal üretimde standardizasyon, ambalajlama, işleme, depolama ve pazarlama faaliyetlerinin uluslararası standartlarda yapılması,
- İhracata yönelik katma değeri yüksek ürün tespit ve envanter çalışmasının yapılması, Örneğin, ihracata yönelik tarımsal ürün rehberi hazırlanması ve üreticilerin bu ürünlerin üretimine teşviki sağlanabilir.
- Üniversite bünyesinde ziraat fakültesi açılması ve mevcut araştırma enstitülerinin kapasitelerinin güçlendirilmesi, (Bu faaliyet, Yüksek Öğretim Kurulu, Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü, Sakarya Ziraat Odası, ilgili sivil toplum kuruluşları tarafından ortak bir çalışma ile gerçekleştirilmelidir.)

Alt Başlık 3. Tarım-hayvancılık koşullarının iyileştirilmesi - altyapı ihtiyaçlarının giderilmesi- arazi toplulaştırması düzenlemeleri

Üçüncü alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- Büyükbaş hayvancılık teşviklerinin Sakarya özelinde artırılması, (Örneğin, süt sığırcılığı teşvikleri artırılması ve aile işletmelerinin oluşturulması.)

- Mevcut tarım alanlarının korunmasına yönelik mevzuatın uygulanmasının işlerliğinin artırılması,
- Tarımsal Üretimde örgütlenme bilincinin artırılması; ilgilileri eğitici-örgütleyici projeler geliştirilmesi,
- Tarımsal üretimde ara eleman ihtiyacına yönelik uygulamalı eğitim projelerinin üniversite, bakanlık ve yerel yönetimler eliyle artırılması,
- Tarımsal üretim alanında verilen mevcut kredi, teşvik ve hibelerin uyumlaştırılması ve mevcut uygulamaların etki değerlendirilmesinin yapılması, kredilerin amacı dahilinde kullanılıp kullanılmadığının denetlenmesi gerekmektedir.
- Hayvancılıkta aile tipi işletmeler ile ticari işletmelerin ayrımının belirlenmesi,
- Kullanılmayan tarımsal üretime uygun alanların tespiti ve bu alanlarda uygun tarımsal ürünlerin tespiti ve üretilmesi gerekmektedir. (Sakarya nehri kenarında kullanılmayan atıl, hazineye ait arazilerin tarımsal üretimde özellikle süs bitkiciliği üretiminde kullanıma açılması konusu gündeme gelebilir.)

Alt Başlık 4. Kırsal alanlarda hayat koşullarının iyileştirilmesi - köylerden göçün önüne geçilmesi

Dördüncü alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- Kırsal alanlarda yaşam standartlarının arttırılması, yaşam alanlarının ortalama koşullara uyumlaştırılması; köy imar planlarının kırsal kimliğe uygun kurgulanması, (Bu faaliyet, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Yerel Yönetimler ve Valilik ortaklaşa çalışması ile gerçekleştirilebilir.)
- Kırsal alanlarda cazibe merkezleri oluşturularak göçün yönlendirilmesi, (tarım kent- köy kent projeleri gibi uygulamalar geliştirilebilir.)
- Eko köy ve yayla turizmi projeleri gerçek anlamda uygulamaya sokulmalı ve bu bölgelerin cazibeleri artırılmalıdır.

Sosyal Yapı

Sakarya ili sosyal yapı alanı ile ilgili çalışmalar yürüten kurum ve kuruluşlardan 29 temsilcinin yer aldığı odak grup çalışmasında üretilen fikirler aşağıda listelenmektedir (Ek-1).

Fotoğraf 22. Sakarya Çalışma Toplantısı Sosyal Yapı Odak Grubu

Alt Başlık : Eğitim hizmetlerinin ve altyapısının geliştirilmesi

Birinci alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- İlde bulunan okulların engelliler için fiziksel ve sosyopsikolojik olarak avantajlı hale getirilmesi gerekmektedir.
- Özel ve üstün yetenekli çocukların yeterli düzeyde tanılanması, tanılanan çocukların, okul şeklinde gidebileceği üstün yetenekliler merkezinin kurulması gerekmektedir. Sakarya'da mevcut bilim sanat merkezleri yerine "özel ve üstün yetenekliler için tam gün okul eğitimi" merkezleri kurulmaldır. Çocuklar, yaparak ve yaşayarak öğrenmelidirler.
- Engellilerin eğitilmesi yerine il halkının bilinçlendirilmesi için ortak projelerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, ailelerin eğitilmesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, mevcut durumda Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın ailelere ilişkin eğitimleri var. Aile babalarının da bu eğitimlere katılımı konusunda teşvik edici faaliyetlerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları bu faaliyetleri yerine getirmek üzere ortaklaşa çalışmalar gerçekleştirmelidir.

- Kamu eliyle gerçekleştirilen eğitimler konusunda halkın farkındalığının oluşturulması gerekmektedir. Halkın eğitimlerden haberdar olabilmesi için daha fazla tanıtım gerçekleştirilmelidir. Ayrıca, Sakarya Üniversitesi'nin de halkı bilgilendirme hususunda sürece katkı sağlaması gerekmektedir.
- Engelli çocuklara yönelik anaokulu eğitiminin verilmesi gerekmektedir
- Üniversite sınavları başarı oranlarının artırılmasına Yönelik Neler Yapılabilir? Bu Konunun, İl Milli Eğitim Müdürlüğü, MARKA ve sivil toplum kuruluşları tarafından araştırılması gerekmektedir.
- Eğitimcilere verilecek eğitimler de büyük önem taşımaktadır. Eğitimcilerin, eğitilmesi daha bilinçli eğiticilerin yetiştirilmesini sağlayacaktır. Bu çerçevede, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından eğiticilere yönelik çok sayıda eğitim programı tertip edilmelidir.

Alt Başlık : Başta gençler olmak üzere toplumun ihtiyaçlarını karşılayacak kültürel-sosyal etkinlik, spor vb. faaliyetlerin ve alanların geliştirilmesi

İkinci alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- Bir önceki başlık altında bahsedilen Aile'nin eğitilmesinin gerekliliği konusunda olduğu gibi, gençlik eğitimlerinde de birebir saha çalışması gerçekleştirilmelidir. Bu faaliyetler, Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Müdürlüğü, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları tarafından gerçekleştirilmeli, gençlerin bilinlenmesi sağlanmalıdır.
- Dezavantajlı gruplara yönelik branş bazında sportif faaliyetleri geliştirilebilir (Örneğin okçuluk sporunun teşvik edilmesi gibi). Ayrıca, Doğu Marmara Bölgesi bazında ortak sportif müsabakalar gerçekleştirilebilir.
- 5-12 yaş arasında bulunan gençlerin "İş Güvenliği" konusunda bilinçlendirilmesine yönelik eğitim ve similasyon merkezi kurulabilir, bu merkez Sosyal Güvenlik Kurumu ve MARKA'nın ortaklaşa çalışması ile kurulabilir.
- Obezite, internet ve madde bağımlılığının önüne geçebilmek amacıyla, ilçe bazında gençlerin sportif faaliyetlerini gerçekleştirebileceği merkezlerin kurulması gerekmektedir. (Uygulayıcılar: Gençlik ve Spor Bakanlığı, Valilik ve Yerel Yönetimler)
- Yaz okullarının kapsamının ve faaliyetlerinin artırılması gerekmektedir. Ayrıca, bu okulların şehrin muhtelif yerlerinde yer alması gerekmektedir. Yaz okullarına ilave olarak, okul dışında geçen zamanların etkin ve verimli kullanılmasına yönelik projelerin yerel yönetimler ve il milli eğitim müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Alt Başlık : Aile ve sosyal hizmetlerin etkinliğinin artırılması, dezavantajlı grupların olanakların iyileştirilmesi

Üçüncü alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- Aileye ilişkin eğitimlerin talep bazlı gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Ailelere ve sosyal hizmetlere ilişkin konularda Sakarya'da bulunan tüm kurumlara, talep olması halinde, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü tarafından eğitim verilebilecektir.

- Yoksul olarak tanımlanan sınıfa yönelik eğitim düzenlenmeli, özellikle mesleki eğitim zorunlu olarak verilmelidir.
- Sosyal yardımlar ve aileye ilişkin kamunun gerçekleştirebileceği mükerrer faaliyetlerin ve yardımların önüne geçilebilmesine yönelik "Ortak Veri Tabanın" oluşturulması gerekmektedir.
- Sivil toplum kuruluşlarının etkinliğinin artırılması gerekmektedir. Merkezi bütçeden pay ayrılması vesilesiyle STK'ların etkinliği artırılabilir. STK'lar daha etkin ve çabuk eksikleri tespit edip, giderebilmektedir.
- İŞKUR ile gerçekleştirilecek protokol ile devletten yardım alan kişilerin istihdama yönlendirilmesi için çalışmalar gerçekleştirilebilir. Nihayetinde, devlet yardımlarına bağımlı bir toplum yaratılmamalıdır.
- Madde bağımlılığının önlenmesi amacıyla merkez, kompleks kurulmalıdır. Bu faaliyet, İl Sağlık Müdürlüğü, Kamu Hastaneleri Genel Sekreterliği, Sakarya Valiliği, Halk Sağlığı Müdürlüğü'nün ortaklaşa çalışmasıyla gerçekleştirilebilir. (Hendek İlçesinde Gerçekleştirilen Faaliyetin- MARKA Projesi- Sakarya çapında yaygınlaştırılması gerekmektedir.)
- Sakarya'da engelli veri tabanı bulunmamaktadır. Bu veri tabanı kesinlikle oluşturulmalıdır ve ilgili tüm kişilerin erişimine açık hale getirilmelidir. Mecut durumda, Sağlık Bakanlığı bu konu üzerinde çalışmaktadır, 2013 yılında envanterin tamamlanması ve istatistiki verilerin paylaşılması beklenmektedir.
- Fiziksel engelli olup çalışabilecek kişiler için "Evde İş İmkanı" çerçevesinde eğitimler verilebilir ve bu sayede engelli vatandaşların sosyo-ekonomik hayata entegrasyonu daha etkili sağlanabilir.
- Devlet yardımlarının tek elde toplanmasına yönelik proje geliştirilmelidir. Aynı zamanda, ortak veri tabanından bu yardımlar takip edilmelidir.
- Dezavantajlı gruplar olarak tanımlanabilecek alt gruplardan: 1) Madde kullananlar 2) Suça sürüklenen çocuklar 3) Ceza infaz kurumlarından tahliye olanların kendilerini yeniden var edebilecekleri, sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere katılabileceği, psiko-sosyal destek alabileceği, ilgili kurumlardan mesleğinde uzman personelin çalıştırılacağı ve bu sayede dezavantajların giderilebileceği kampüs tarzı iyileştirme merkezi kurulması projesi geliştirilmelidir.

Alt Başlık : Sağlık hizmetlerinin ve altyapısının iyileştirilmesi

Dördüncü alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- Afet Koordinasyon Merkezinin Sakarya İlinde İvedilikle Kurulması Gerekmektedir. Kriz, Similasyon ve Eğitim Hizmetlerinin Verilebileceği Bir Merkez Olmalıdır. Bu kurum, kurumlar arası koordinasyonu sağlamalıdır. Bu çerçevede, mekansal ve finansal eksikliklerin ivedilikle giderilip, Sakarya Valiliği, İl Afet ve Acil Durum Başkanlığı, Yerel Yönetimler, Sağlık Bakanlığı ve MARKA ortaklığıyla bu merkez Sakarya iline kazandırılmalıdır.

- 112 acil sağlık hizmetlerinde ortak çağrı sisteminin oluşturulması gerekmektedir. Çağrı alındığı anda tüm ilgili kurum ve kuruluşlar devreye girebilmelidir.
- Alkol ve madde bağımlıları için tedavi merkezlerinin sayısının artırılması gerekmektedir. bu merkezlerde aynı zamanda sosyal-kültürel faaliyetler de gerçekleştirilmelidir.
- Sakarya halkının obezite ve beslenme konularında mutlaka bilinçlendirilmesi gerekmektedir.
- Evde sağlık hizmetlerinin sunumuna katkı projesi geliştirilmektedir. Mevcut uygulamada sadece hastaneler tarafından yürütülmektedir ve yeterli değildir. Yatalak hastaların kullanımına tahsis edilmek üzere hasta karyolası Temin Edilmesi Projesi. (Bu projeler, Sağlık Bakanlığı tarafından gerçekleştirilmek üzere uygulama aşamasındadır.)
- Hastaların taşınması için hasta nakil aracı ve eğitim almış hasta taşıma personelinin temin edilmesine yönelik il müdürlüğü proje geliştirmektedir.
- Yatalak hastalara bakmakla yükümlü kişilere, verilecek eğitim sonrasında Sağlık Bakanlığı tarafından sertifika verilmesi ve bu kişilerin sertifikalı (bilinçli) olmasının sağlanması projesi de Bakanlık tarafından İl Müdürlükleri eliyle gerçekleştirilecektir.

Sanayi ve Ticaret

Sakarya ili sanayi ve ticaret alanı ile ilgili çalışmalar yürüten kurum ve kuruluşlardan 17 temsilcinin yer aldığı odak grup çalışmasında üretilen fikirler aşağıda listelenmektedir (Ek-1).

Fotoğraf 23. Sakarya Çalışma Toplantısı Sanayi ve Ticaret Odak Grubu

Alt Başlık 1. Sanayide katma değerin ve ihracata yönelik üretimin artırılması, ticaret hayatının canlandırılması ve hizmet kalitesinin artırılması

Birinci alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- Ana sektörlere değil katma değeri yüksek ürünlere odaklanmak gerekmektedir.
- Sanayi işletmelerinin kurumsallaşmasının sağlanması ve işletmelerin kurumsal yönetiminin sağlanmasına yönelik olarak MARKA, SATSO, Bilim, Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü teknik destek programları tertip edebilir.
- KOBİ yöneticilerine sık sık ihracat eğitimleri verilmelidir.
- Teknokentlerin geliştirilmesine yönelik kalkınma ajansı destek programlarının kurgulanması gerekmektedir.
- Sakarya ilini kapsayacak şekilde sanayi envanterinin çıkartılması gerekmektedir.
- Sakarya'da dağıtıcı şirketlerin geliştirilmesine yönelik uygulamalar geliştirilebilir.

Alt Başlık 2. İşgücüne ekonominin ihtiyaç duyduğu niteliklerin kazandırılması, vasıfsız işsizliğin önüne geçilmesi

İkinci alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- İş-Kur tarafından çalışanların sertifikasyonu, işgücünün vasfının belgelendirilmesi ve böylece iş devamlılığının sağlanması süreci başlatılabilir.
- Vasıfsız işgücüne yönelik olarak verilen eğitimlerin devam etmesi ve daha da geliştirilmesi gerekmektedir. Bu eğitimler, İş-Kur, MARKA, odalar ve yerel yönetimler eliyle düzenlenebilir.
- Nitelikli elemanın yerinde yetiştirilmesi projesi hayata geçirilmelidir.
- İşletme yöneticilerinin eğitilerek ekonominin ihtiyaç duduğu vizyonun kazandırılması gerekmektedir. Bu eğitimler, İş-Kur, MARKA, odalar ve yerel yönetimler eliyle düzenlenebilir.
- Sakarya sanayici profili araştırmasının yapılması gerekmektedir. Üniversite, MARKA, Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı desteğiyle Bilim Sanayi ve Teknoloji İl Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilmelidir.
- Kadın istihdamının artırılmasına yönelik projelerin kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının tamamı tarafından geliştirilmesi gerekmektedir.
- İşgücünün, “iş disiplini”nin artırılmasına yönelik eğitimler düzenlenebilir.

Alt Başlık 3. Sanayi alanlarının altyapı eksiklerinin giderilmesi ve küçük sanayi/düzenli/organize sanayi bölgelerinin gelişimi

Üçüncü alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) mevzuatının yerel inisiyatif ön planla tutularak düzenlemesi gerekmektedir. Yerelin talepleri dikkate alınarak mevzuat oluşturulmalıdır.
- Sanayi alanlarının altyapısının bir an önce tamamlanması ve yatırıma hazır hale getirilmesi,
- OSB yatırımcılarının sahip olduğu avantajların artırılması,

- İl düzeyinde optimum sanayi yatırım alanlarının belirlenmesi,
- Tüm OSB'lerin demiryolu bağlantılarının kurulması,
- Sanayi sektörlerinde seçici olunması ve çevre dostu sanayinin kullanıma geçmesi gerekmektedir.

Çevre ve Kentleşme

Sakarya ili çevre ve kentleşme alanı ile ilgili çalışmalar yürüten kurum ve kuruluşlardan 29 temsilcinin yer aldığı odak grup çalışmasında üretilen fikirler aşağıda listelenmektedir (Ek-1).

Fotoğraf 24. Sakarya Çalışma Toplantısı Çevre ve Kentleşme Odak Grubu

Alt Başlık 1. Çevresel kaynakların korunması, kirlilik kaynaklarının ve kaynak israfının azaltılması

Birinci alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- Akova'da doğalgaz çevrim santrali kurulması projesi mera ve tarım alanlarını tehdit etmektedir. Halihazırda Enka santralleri bulunmaktadır. Buna ilişkin, Bakanlıkların, Valilliğin ve Yerel Yönetimlerin önlem alması gerekmektedir.
- İstanbul'un sanayi desantralizasyonu Sakarya ve Çorlu bölgelerine gerçekleşiyor, bu da doğal alanları tehdit ediyor. Kirlik insan sağlığını olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle, Sakarya için çevreci yatırımlar tercih edilmelidir.
- Toprak sınıflandırma haritası güncel değildir, güncellenmesi gerekmektedir.

- Refahın artması ile çevresel kirlilik birbiriyle orantılı olarak gitmektedir. Nüfus artışı devam ediyor (az-orta düzey göç ve doğal artış ile), bu da kirliliği (hava) arttıracaktır. Mevcut durumda, Sapanca gölü ve Sakarya nehri ciddi kirlilik tehlikesi yaşamaktadır.
- Sapanca havzasından geçen iki büyük karayolu önem bir sorun teşkil etmektedir.
- İçme suyu tesisleri gölü besleyen damarları engellemektedir, önlem alınması grekmektedir.
- Sakarya nehrinde ve derelerinde taşocakları, kum ocakları ve HES'ler sorun yaratmaktadır, kentleşme ve sanayileşme ile nehir kıyısındaki tesis ve yerleşimlerin arıtma yapmaması önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Darıçayırı'ndaki çimento fabrikası tepkilere rağmen çalışmalara devam ediyor. (Hakim rüzgar yönünde ve otlakları olumsuz etkilemektedir.)

Alt Başlık 2. Yeni ulaşım türlerinin ve lojistik altyapısının güçlendirilmesi

İkinci alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- Karasu Limanı'nın karayolu ve demiryolu ile Derince ve diğer ulaşım aksları ve OSB'ler ile entegrasyonunun hızlandırılması gerekmektedir. Bu süreçte, Karayolları Genel Müdürlüğü, TCDD ve Büyükşehir Belediyesi arasındaki koordinasyonun sağlanması gerekmektedir.
- Sakarya'da verimliliğin artırılabilmesi amacıyla lojistik merkezleri oluşturulabilir. Bu süreç, Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı ve Büyükşehir Belediyesi tarafından ortaklaşa yürütülmelidir.

Alt Başlık 3. Farklı fonksiyonel alanlarda kentsel dönüşüm uygulamaları ile mekan kalitesinin artırılması

Üçüncü alt başlık altında katılımcılar tarafından değerlendirilen ve gerçekleştirilmesi gereken faaliyetler olarak sıranan temel konular aşağıdaki gibidir.

- Kentsel dönüşümde TOKİ ve müteahhitler rant elde edebilecekleri yerlerde çalışmak istemektedirler. Sakarya'da kat sınırlaması olduğu için belediyenin kuracağı bir şirket ile kar geri planda bırakılarak kentsel dönüşüm yürütülebilir.
- Yerel yönetimler tarafından rezerv ve riskli alanlar belirlenerek, yerleşim ve yeşil alanların bunlara göre planlanması (afet riski olmayan alanlarda yerleşim) gerçekleştirilmesi daha yararlıdır.
- Merkeze yakın çevredeki yerleşimlere ulaşım maliyetlerinin yüksek olması bu bölgelerdeki ekonomik aktiviteleri olumsuz etkilemektedir.
- Yeni yerleşim alanlarının doğal afetlere karşı risksiz (deprem, sel vs.) ve tarım alanlarının korunmasına uygun olarak planlanması gerekmektedir.
- Kentsel dokunun kentsel dönüşüm süreci de (dar sokaklar, yeşil alanlar vs.) göz önünde bulundurularak iyileştirilmesi gerekmektedir.
- Kentsel dönüşüm yerel yapıyı ve sosyal dokuyu bozar nitelikte uygulanmaktadır. İnsan unsuru geri planda kalmakta ve rant öne çıkmaktadır. Siyasi olarak dikte edilen uygulamalar gerçek anlamda planlamayı engellemektedir.

- Geçmişte hatalı planlama uygulamalarından ötürü arazi kullanımında yanlışlıklar bulunmaktadır. Bu durumdan ders çıkartılmalıdır.
- Afetle ilgili toplanma alanlarının planlanması gerekmektedir.
- Kentsel yaşam kalitesinin artırılması amacıyla, kentsel dönüşüm yapılacak boşaltılmış durumda olan alanların (Şeker Fabrikası ve benzeri alanların) Kentpark'ta olduğu gibi kentsel yaşam alanları (rekreasyon, toplanma vs.) olarak kullanılması gerekmektedir.

6. BÖLGESEL GELİŞME ANKETİ

22 Mayıs 2013 tarihinde düzenlenen Sakarya İl Çalışma toplantısında "Bölgesel Gelişme Anketi" uygulanmıştır ve anket 69 kişi tarafından doldurulmuştur (Ek 2). Bölgesel gelişme anketi ile katılımcıların fikirlerini serbestçe yazmaları beklenmiştir. Anketin ilk bölümünde katılımcıların Sakarya ilinin gelişmesi için öncelikli 5 sektör seçmeleri beklenmiştir. İkinci ve üçüncü bölümde ise Doğu Marmara Bölgesi için işbirliği ve mekânsal önceliklerin ifade edilmesinin beklendiği 2 bölüm oluşturulmuştur. Anketin son bölümünde katılımcıların Bölge Planı çalışmalarından ne ölçüde haberdar olmak istedikleri sorgulanmıştır.

Sakarya İli için Öncelikli Sektörlerin Belirlenmesi

Doğu Marmara Bölge Planı Sakarya Çalışma Toplantısında katılımcılar, Sakarya'nın rekabet gücünün artırılmasında, istihdamın büyümesinde, gelirin adil paylaşılmasında çevrenin korunmasında ve daha çevreci bir ekonominin geliştirilmesinde etkili olacağını öngördükleri "sektör" seçimleri tercih edilme sayıları aşağıdadır (Not: 5'ten fazla tercih yapan kişilerin ilk 5 tercihi baz alınmıştır, ayrıca anket katılımcılarından biri 5'ten az tercih yapmıştır.)

Sakarya ilinde 69 kişi tarafından 5'er oy kullanılarak belirlenen öncelikli sektörlerde ilk iki sırayı birbirine çok yakın puan alan tarım sektörü ve turizm sektörü almıştır. Üçüncü sırayı Sakarya'da önemli bir yer tutan süs bitkiciliği almıştır. Dördüncü sırada katılımcıların en fazla tercih ettiği sektör eğitim sektörü olumuştur. Sıralamada 30 puan ile beşinci sırada gelen sağlık sektörünü turizm sektöründen ayrı düşünmemek gerekmektedir.

Tablo 3. Bölgesel Gelişme Anketi Öncelikli Sektör Belirleme Sonuçları

Sektör / Tematik Alan	Seçilme Sayısı
Tarım	**47**
Turizm	**45**
Süs Bitkiciliği	**34**
Eğitim	**33**
Sağlık	**30**
Otomotiv ve Yan Sanayi	27
Bilişim	25
Ulaşım ve Lojistik	24
Çevre	24
Gıda-İçecek Sanayi	20
Afet Tedbir Hizmetleri	10
Makine Sanayi	9
Enerji	5
Orman Ürünleri Sanayi	4
Dokuma ve Giyim Sanayi	3
Madeni Eşya Sanayi	2
Tersanecilik	1

Bölgesel İşbirliği Önerilerinin Belirlenmesi

Bölgesel gelişme anketinin bölgesel işbirliği bölümünde katılımcıların Doğu Marmara Bölgesi'nin gelişmesi açısından diğer bölgelerle hangi alanlarda, ne tip işbirlikleri geliştirilebilineceği hakkında önerileri sorulmuştur. Bu bölümde elde edilen sonuçlar aşağıdaki tabloda listelenmektedir.

Tablo 4. Bölgesel Gelişme Anketinde Diğer Bölgelerle İşbirliği Konuları

Bölge	Alan	İşbirliği Kapsamı
Düzce	Tarım-Hayvancılık	Organik Tarıma Geçiş
Yalova	Süs Bitkiciliği	Süs Bitkileri Üretimi ve Pazarlanması
Mersin	Tarım	Seracılık
Kocaeli	Bilişim	Bilişim Sektörü
İstanbul	Denizcilik	Liman İşletme ve Lojistik
Sakarya	Tarım	Tarım Sektörü
Sakarya	Otomotiv	Otomotiv
Bursa	Tekstil	İşbirliği
Kocaeli	Turizm	Kapasite Geliştirme
Diyarbakır	Mobilya	İşbirliği
İstanbul	Eğitim	Üstün Zekalılar Eğitim Üssü
Afyon	Turizm	Termal Turizm İşbirliği
Sakarya	Turizm	Kapasite Geliştirme İşbirliği, Doğa Turizmi
Bolu-Düzce	Turizm	Doğa Turizmi İşbirliği
Bursa	Turizm, Tarım	İşbirliği
Kocaeli	Çevre-Sanayi	İşbirliği
İstanbul	Eğitim-Sağlık	İşbirliği
Sakarya	Lojistik	İşbirliği
Sakarya	Turizm	Sapanca ve Taraklı İlçeleri Turizm
Akdeniz Bölgesi	Turizm	İşbirliği
Marmara, Karadeniz	Ulaşım	Deniz Ulaşımı, Lojistik, Entegrasyon
Kocaeli	Sanayi	Ortak Üretim ve Lojistik
Bursa-Yalova	Süs Bitkiciliği	Kapasite Geliştirme
Bursa	Tarım	Organik Tarım Ortak Yatırımı ve Kapasite Geliştirme
İstanbul	Eğitim	Üniversiteler İşbirliği, Özel Üniversiteler
Karadeniz	Eğitim	İşbirliği
Doğu ve Güneydoğu	Sanat	Kültürel Doku ve Kültürel Sanat İşbirliği
Akdeniz ve Ege	Turizm	Dağ ve Kaplıca Turizmi
Yalova	Süs Bitkiciliği	Ortak Pazarlama Stratejisi
İstanbul	Lojistik	Depolama
Kocaeli	Çevre	Koruma ve Güçlendirme Yapılmalı Sapanca, Kartepe İlçesinde
Bursa	Tekstil	Üretim İşbirliği
Batı Karadeniz Sahil Kıyı İlleri	Turizm	Batı Karadeniz-Doğu Marmara Sahil Kültür Turizmi

Bölge	Alan	İşbirliği Kapsamı
Kocaeli	Turizm	Kış Turizmi
Bolu	Turizm	Sağlık Turizmi
Antalya-İstanbul	Sağlık	Acil Sağlık Koordinasyonu
Eskişehir	Çevre	Tecrübe Paylaşımı
Bursa	Otomotiv ve Yan San.	İşbirliği
Kocaeli	Afet Tedbir Hizmetleri	İşbirliği
Bursa	Otomotiv ve Yan. San.	İşbirliği
Kocaeli	Makine Sanayi	Kapasite Geliştirme
Antalya	Sağlık	Acil Sağlık Koordinasyonu
Ankara	Bilişim	Kapasite Geliştirme
Kocaeli	Kimya	İşbirliği
Bursa	Gıda ve Tekstil	İşbirliği
Sakarya	Turizm ve Hayvancılık	Seracılık
Kocaeli	Tarım	İşbirliği
Düzce-Bolu	Turizm	Doğa Turizmi
Bilecik	İmalat	Doğal Taş Üretim Geliştirme
Bolu	Hizmet Sektörü	Gastronomi İşbirliği
İstanbul	Turizm	Kongre Merkezi İşbirliği
İstanbul-Kocaeli	Sanayi	Endüstriyel Üretim
Ankara-Bolu,Kocaeli, İstanbul	Eğitim	İşbirliği
İstanbul	Lojistik	Lojistik ve Taşımacılık Ortak Yatırımı

Mekansal Gelişme ve Mekansal Planlama

Katılımcıların Sakarya'nın kalkınmasını hızlandıracak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılmasına katkıda bulunacak mekansal gelişme ve mekansal planlama (bölge kimliğini etkileyecek büyük ölçekli mekansal yatırımlar ve kararlar gibi) konularındaki önerileri aşağıda belirtilmiştir.

- ✓ Sakarya'da kümelenme politikasının geliştirmesine yönelik çalışmaların yapılması (Otomotiv, Makine, Gıda, Mobilya..),
- ✓ Sağlık turizmi alanında daha fazla çalışma yapılması,
- ✓ Sakarya'nın ulaşım aktarma (lojistik) merkezi olması,
- ✓ Otoban kenarına çok büyük natür köy şeklinde dinlenme tesisi yapılması,
- ✓ Arazi toplulaştırma yöntemi kullanılarak tarım alanında devlet teşviğiyle büyük çiftliklerin oluşturulması,
- ✓ Belirli potansiyeli olan Sapanca, Karasu, Kocaali, Taraklı, Akyazı gibi ilçelerde büyük turistik tesislerin yapılması, mevcut tesislerin daha profesyonel ele alınıp projelendirilmesi, bu süreci ilgili belediyelerin, özel sektörün, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yürütmesi,
- ✓ Sakarya bölge ulaşım ağının oluşturulması,
- ✓ Karasu Limanı yapım sürecinden kaynaklanan kıyı erezyonun önüne geçilmesine yönelik tedbirlerin alınması,

- ✓ Sapanca Gölü havza planına tüm kurum ve kuruluşların uyması, su tesislerine ruhsat verilmemesi ve planlama alanı içinde kalan özel mülkiyetin kamulaştırılması,
- ✓ Longoz subasar ormanlarının kuzeyi serbest bölge ilan edilmiş ve demir çelik fabrikası kurulmuştur, bu ormanın mutlakla korunmasına yönelik tedbirlerin alınması,
- ✓ Esnaf kesimi, sanayici ile bir tutulmamalı, bu kesime özel teşvik edici uygulamaların geliştirilmesi,
- ✓ Sakarya'ya büyük ve geniş bir fuar alanı ve aynı zamanda kongre salonu yapılması,
- ✓ Tarıma dayalı sanayi ve turizm yatırımlarının yapılması,
- ✓ Termal turizm ve yayla turizminin geliştirilmesine yönelik projerin uygulanması,
- ✓ Tarım alanlarına zarar veren doğalgaz çevrimiçi santralinin kaldırılması,
- ✓ Kürek, kano gibi sportif faaliyetlerin desteklenmesi,
- ✓ Sakarya'da üretilmiş olan tarımsal ürünlerin isleneceği fabrika veya tesis alanlarının belirlenerek nakliye, paketleme gibi maliyet sorunlarının çözülmesi,
- ✓ Tarıma dayalı, kirletici özelliği daha az sanayi alanları belirlenerek sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması,
- ✓ Otomotiv sanayisinin gelişmesi amacıyla otomotiv fabrikasının kurulması,
- ✓ Sakarya iline "Uluslararası Ticaret ve Sanayi Fuarı"nın kazandırılması,
- ✓ Sakarya'nın "Uluslararası Lojistik Merkezi" halinde getirilmesi,
- ✓ Deprem parklarının oluşturulması,
- ✓ Turistik ilçelerin ülke içi turizme yoğun şekilde katılması ve tarihsel mekanların öne çıkartılması,
- ✓ Süs bitkiciliği ve organik tarım alanlarının desteklenmesi,
- ✓ Dezavantajlı grupların iş olanakları sağlanarak, projeye dahil edilmesi,
- ✓ Özel eğitim kapsamında "Üstün Zekalı" çocukların katılarak özel eğitim merkezlerinin açılması,
- ✓ Aktif vatandaşlık bilincinin geliştirilmesi için genç ve çocukların sosyal etkinliklerden en üst düzeyde faydalandırılması,
- ✓ Dezavantajlı gruplar bazında gelen otizm ve down sendromlu çocukların sosyal hayata sokulması,
- ✓ Katmadeğeri yüksek, yüksek teknolojili ürünlere ağırlık verilmesi,
- ✓ Çevreyi kirletmeyen, tarım alanlarına zarar vermeyen fabrikaların yapılması,
- ✓ Turizm alanında "yüksek harcama kapasitesine sahip" yabancı turistlerin ilgisini artırmak,
- ✓ Kamu kurum, kuruluşları ve STK'ların çalışmalarını yaparken aralarındaki koordinasyonun sağlanması,
- ✓ Doğu Marmara ve Batı Karadeniz'de iş güvenliği ve güvenlik kültürünü yaymaya yönelik eğitim-simülasyon merkezinin inşa edilmesi,
- ✓ Sakarya'daki etnik grupların çeşitliliğini öne çıkarabilecek ulusal/uluslararası bir kültürel mekanın inşa edilmesi,
- ✓ Doğu Marmara Bölgesi'nde afet koordinasyon biriminin ve (911 gibi) telefon çağrı sisteminin kurulması,
- ✓ Turizmi geliştirecek, ilimizi tanıtacak, ilimizin kimliğini değiştirecek bir tanıtım kampanyası yapılması,
- ✓ Nitelikli spor alanlarının artırılması ve bunu sağlanabilmesi için özellikle belediyelere bu konuda bütçe desteği sağlanması,
- ✓ Kültür merkezlerinin yaygınlaştırılması,

- ✓ Kültürel değerlerin tanıtılması bağlamında çalışmaların yapılması,
- ✓ Sakarya'nın turizme açılması için farklı kurumlarla işbirliklerinin geliştirilmesi,
- ✓ İl bazında çalışmalar yapılarak öğrencilerin eğitim seviyelerinin artırılması,
- ✓ Organize sanayi bölgesine yatırıma gelecek olan sanayi profilinin iyi seçilmesi, çevre etki değerlendirmesi bakımından uygun firmaların seçilmesi,
- ✓ Organize sanayi bölgelerimizin yer seçimlerinde özellikle ulaşım bakımından uygun yerlerin seçilmesi,
- ✓ Bölgenin kalkınması için ilgili bakanlıkların bölgeyi desteklemesi, yatırımcılarla işbirliklerinin teşvik edilmesi,
- ✓ Kümelenme bilinciyle oluşturulan ihtisas OSB ve endüstri alanlarında KOBİ'lerin biraraya gelerek işbirliğine dayalı Ar-Ge ve inovasyona dayalı, katma değeri yüksek ürünlerin üretilmesinin amaçlanması,
- ✓ Arazi toplulaştırma işlemlerinin gerçekleştirilmesi,
- ✓ Turizmin geliştirilmesi amacıyla konaklama çeşitliliğinin artırılması,
- ✓ Yayla turizmine yönelik evler ve mekanların kurulması, doğa turizmi altyapısının güçlendirilmesi,
- ✓ İstanbul-Kocaeli hattından sonra Sakarya ilinin de sanayi ile donatılacağı kesinleşmiş olup, bunun çevresel etkilerinin azaltılması konusunda çalışmaların yapılması, tarımsal alanlarda kesinlikle sanayi tesisi kurulmaması,
- ✓ Bisiklet gibi sürdürülebilir ulaşım sistemlerine halkın yönlendirilmesi,
- ✓ Halkın toplu taşıma sistemlerine yönelendirilmesi,
- ✓ Ulaşım sistemlerinin tamamının entegre hale getirilmesi,
- ✓ Sakarya'nın gelişimi için doğal kaynakların kullanımı ve bölge hizmetine açılması.

EKLER

Ek 1. 22 Mayıs 2013 Sakarya İli Çalışma Toplantısı Odak Grupları Katılımcı Listesi

KÜLTÜR VE TURİZM

ABDÜLKADİR AKSU	KALKINMA UZMANI	DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI
MUTTALİP PEKER	KALKINMA UZMANI	DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI
İBRAHİM PEHLİVAN	KALKINMA UZMANI	DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI
MUSTAFA NAZMİ SEZGİN	KAYMAKAM	ERENLER KAYMAKAMLIĞI
HURİYE KÜPELİ	KAYMAKAM	KAYNARCA KAYMAKAMLIĞI
RAMAZAN ŞAHİN	KAYMAKAM	SERDİVAN KAYMAKAMLIĞI
ÖMER YILMAZ	KAYMAKAM	TARAKLI KAYMAKAMLIĞI
MERVE YAVUZDEMİR	ŞEHİR PLANCISI	KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI YATIRIM İŞLETMELER GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
HÜSEYİN YORULMAZ	İL MÜDÜRÜ	İL KÜLTÜR VE TURİZM MÜDÜRLÜĞÜ
AYŞE METİN	SOSYAL SEKTÖRLER TAKIM SORUMLUSU	TÜİK KOCAELİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ
YUSUF ERTUĞRUL ERDEM	ŞUBE MÜDÜRÜ	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
CAFER KOZLUCA	GENEL SEKRETER	TÜRSAB
İHSAN MAHMUTOĞULLARI	YÖNETİM KURULU BAŞKANI	SAKARYA TURİZM PLATFORMU
MACİDE ULUKÖYLÜ	ŞEHİR PLANCISI	SERBEST ŞEHİR PLANCISI
KAMURAN TAN	TEMSİLCİ	AKINCI KÖYÜ VADİ VE ŞELALERİNİ YAŞATMA DERNEĞİ
EROL TOY	HARİTA TEKNİKERİ	AKYAZI BELEDİYE BAŞKANLIĞI

TARIM VE KIRSAL KALKINMA

FATMA AVŞAR	KALKINMA UZMANI	DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI
ORHAN ÇİFTÇİ	KAYMAKAM	FERİZLİKAYMAKAMLIĞI
İDRİS AKBIYIK	KAYMAKAM	GEYVE KAYMAKAMLIĞI
ADİL KARATAŞ	KAYMAKAM	SÖĞÜTLÜ KAYMAKAMLIĞI
MEHMET ERDEMİR	İL MÜDÜRÜ	GIDA, TARIM VE HAYVANCILIK İL MÜDÜRLÜĞÜ
NURTEN CANBASOĞLU	İL MÜDÜRÜ	SGK SAKARYA İL MÜDÜRLÜĞÜ
MEHMET BALTACI	DENETMEN	SGK SAKARYA İL MÜDÜRLÜĞÜ
HAMDİ ŞENOĞLU	BAŞKAN	ZİRAAT ODASI BAŞKANLIĞI
RECEP PULAT	MECLİS BAŞKANI	SAKARYA TİCARET BORSASI
DEVRİM AKTAŞ DEMİR	ŞEF	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
NURCAN ÇELİKEL	ŞEHİR PLANCISI	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
İZZET ÖZSEVEN	MÜDÜR YARD.	SAKARYA MISIR ARAŞTIRMA İSTASYON MÜD.
ŞEMSİ TAY	İNŞAAT TEKNİKERİ	AKYAZI BELEDİYESİ
YÜKSEL BÜYÜKAKTEN	TEMSİLCİ	BATI KARADENİZ ÇEVRE PLATFORMU
SİBEL BAYKAL	TEMSİLCİ	ÇAĞDAŞ YANIK KÖYÜ KALKINDIRMA GELİŞTİRME VE KORUMA DER.
NECLA ASALKAN	TEMSİLCİ	ÇAĞDAŞ YANIK KÖYÜ KALKINDIRMA GELİŞTİRME VE KORUMA DER.

SOSYAL YAPI

YUSUF GÜRHAN ÖZTAŞ	KALKINMA UZMANI	DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI
DR. ÜNAL KÜÇÜKYILMAZ	GENEL SEKRETER	SAKARYA KAMU HASTANELERİ GENEL SEKRETERLİĞİ
EFTAL SİNAN	MÜDÜR YARD.	EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ
DR. AYDIN ERDINER	İL MÜDÜRÜ	SAKARYA HALK SAĞLIĞI MÜDÜRLÜĞÜ
KEREM TOPRAK	İL MÜDÜRÜ	AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR MÜDÜRLÜĞÜ
NECMİ SULTANİ	İL MÜDÜRÜ	DENETİMLİ SERBESTLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ
BETÜL KARAPINAR	ŞUBE MÜDÜRÜ	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
NESRİ GİRGİN	ŞUBE MÜDÜRÜ	SAKARYA İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
HÜSEYİN ÖDEMİR	ŞUBE MÜDÜRÜ	SAKARYA İL MÜFTÜLÜĞÜ
FİLİZ KOÇ	ŞUBE MÜDÜRÜ	İL SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ
SEMİH BAYRAKTAR	ŞUBE MÜDÜR YARD.	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SOSYAL HİZMETLER MÜD.
MUSTAFA KEMAL KONUK	DENETMEN	SGK SAKARYA İL MÜDÜRLÜĞÜ
CÜNEYT UĞUR	DENETMEN	SGK SAKARYA İL MÜDÜRLÜĞÜ
ELİF BAYER	SOSYOLOG	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
DAVUT YÜCE	TEMSİLCİ	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ESRA ÇETİN	SOSYOLOG	AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR MÜDÜRLÜĞÜ
HATİCE GÜMÜŞ	HEMŞİRE	AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR MÜDÜRLÜĞÜ
ŞENOL DİNÇ	KÜLTÜR VE SOSYAL İŞLER MÜDÜRÜ	ERENLER BELEDİYESİ
SEDA YILDIZ	MİMAR	AKYAZI BELEDİYESİ
KÖKSAL AKYILDIZ	YAZI İŞLERİ MÜD.	FERİZLİ BELEDİYESİ
CEYDA YENİCİ	EĞİTMEN	FERİZLİ BELEDİYESİ
SEVDA GÜRSEL	MÜDÜR	SERDİVAN İLÇE SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ
CANAN PEHLİVAN	EBE	SERDİVAN İLÇE SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ
MEHMET ATALAY	SAĞLIK MEMURU	SERDİVAN İLÇE SAĞLIK MÜDÜRLÜĞÜ
FERRAH KALEDİBİ	ŞUBE BAŞKANI	TÜRKİYE BEYAZ AY DERNEĞİ
İSMAİL KOÇ	ŞUBE BAŞKANI	YOKSULLARA YARDIM DERNEĞİ
NURŞEN GÜRARDA	KOORDİNATÖR	YÖÇEYDER
AHSEN AKGÜN	SEKRETER-TEMSİLCİ	YÖÇEYDER
TEVHİDE YAĞALI	EMEKLİ- TEMSİLCİ	TÜRK KADINLAR BİRLİĞİ

SANAYİ VE TİCARET

DR. FATİH AKBULUT	GENEL SEKRETER	DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI
HALE GÜLBAZ	KALKINMA UZMANI	DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI
MEHMET ÜNAL	KAYMAKAM	ARİFİYE KAYMAKAMLIĞI
MUSTAFA AYHAN	KAYMAKAM	HENDEK KAYMAKAMLIĞI
YUSUF İZCİ	KAYMAKAM	KARAPÜRÇEK KAYMAKAMLIĞI
ZEYNUR ÖZER	BAŞKAN	KAYNARCA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
HASAN ALİŞAN	BAŞKAN	SESOB
GÜMAY GÜNEŞ	BAŞKAN YARD.	SATSO
ESEN AKBAŞ	MÜDÜR	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
TEKİN KAYA	İL MÜDÜRÜ	SAKARYA ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU
ÖZCAN KESKİN	İL MÜDÜR V.	BİLİM SANAYİ VE TEKNOLOJİ İL MÜDÜRLÜĞÜ
EMRE GÜNDOĞDU	MÜDÜR	FERİZLİ OSB MÜDÜRLÜĞÜ
TUNAHAN KIRTEPE	MÜDÜR	SAÜ TEKNOPARK
EROL İNAL	MÜDÜR	TÜVASAŞ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
HİLMİ ERBATAN	BAŞKAN YARD.	KARASU BELEDİYESİ
YÜCEL ÖZTÜRK	İNŞAAT MÜHENDİSİ	AKYAZI BELEDİYE BAŞKANLIĞI
MUSTAFA AYDIN	MÜHENDİS	BİLİM SANAYİ VE TEKNOLOJİ İL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇEVRE VE KENTLEŞME

CEM BAYRAK	KALKINMA UZMANI	DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI
DR. İSMAİL GÜNDÜZ	KAYMAKAM	ADAPAZARI KAYMAKAMLIĞI
HÜSAMETTİN AYTAŞ	İL MÜDÜRÜ	İL PLANLAMA VE KOORDİNASYON MÜDÜRLÜĞÜ
İSMAİL DİLAVER	İL MÜDÜRÜ	İL AFET VE ACİL DURUM MÜDÜRLÜĞÜ
MUSTAFA YILMAZ	İL MÜDÜRÜ	ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ
HAYATİ ARICI	BELEDİYE BAŞKAN YARD.	SAPANCA BELEDİYESİ
ALİ DEMİREL	İL MÜDÜR YARD.	ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ
AHMET ERSÖZ	İL MÜDÜR YARD.	ÇEVRE VE ŞEHİRCİLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ
FUAT ÖZKAN	TEMSİLCİ	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ARZU SAYGINER ÇİL	TEMSİLCİ	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ESEN AKBAŞ	TEMSİLCİ	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ENGİN GENÇ	UKEMO ŞUBE MÜDÜRÜ	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
NAZMİ ESKİ	UZMAN	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
İMREN GÖYMEN	ŞEHİR PLANCISI	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
AYNUR KOCAMAN	İNŞAAT TEKNİKERİ	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
DİDEM BALGAN	ŞEHİR PLANCISI	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
FATMA SOYDAL	ŞEHİR PLANCISI	SAKARYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ERSİN KIROĞLU	BİLGİ İŞLEM MÜDÜRÜ	ADAPAZARI BELEDİYE BAŞKANLIĞI
ŞAHİN AKI	FEN İŞLERİ MÜD.	TARAKLI BELEDİYE BAŞKANLIĞI
TUĞÇE YILMAZ	ŞEHİR PLANCISI	AKYAZI BELEDİYE BAŞKANLIĞI
İLHAN YILMAZ	HARİTA MÜHENDİSİ	SERDİVAN BELEDİYESİ
ERCAN DÜLGER	ŞEHİR PLANCISI	İL AFET VE ACİL DURUM MÜDÜRLÜĞÜ
SAMİ KAFADAR	BAŞKAN	MİMARLAR ODASI TEMSİLCİLİĞİ BAŞKANLIĞI
ABDURRAHMAN CEBECİ	MÜDÜR YARD.	DSİ 32. ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ
NADİR ALTINBULAK	ŞUBE MÜDÜRÜ	TCK 17. ŞUBE ŞEFLİĞİ
ZAHİDDİN SAĞLAM	ŞUBE MÜDÜRÜ	TCK 17. ŞUBE ŞEFLİĞİ
MAHNAZ GÜMRÜKÇÜOĞLU	TEMSİLCİ	TEMA VAKFI
GÖÇEN ERDEM	PROJE MÜDÜRÜ	İÇTAŞ SAKARYA KARASU LİMANI
ERHAN DOĞAN	İŞLETME MÜD.	İÇTAŞ SAKARYA KARASU LİMANI

Ek 2. Bölgesel Gelişme Anketi

DOĞU MARMARA BÖLGE PLANI (2014-2023) HAZIRLIKLARI
İL ÇALIŞMA TOPLANTILARI

BÖLGESEL GELİŞME ANKETİ

"Bölgesel Gelişme Anketi"nde katılımcıların Doğu Marmara Bölgesi'nin kalkınması için belirtilen hususlarda görüşlerini aktarması beklenmektedir. Lütfen görüşlerinizi detaylı olarak yazınız.

1. SEKTÖR / KÜME

İlinizin rekabet gücünün artırılmasında, istihdamın büyümesinde, gelirin adil paylaşılmasında çevrenin korunmasında ve daha çevreci bir ekonominin geliştirilmesinde etkili olacağını öngördüğünüz **ilk 5** *"sektör / tema"*yı belirleyiniz:

Sektör, küme, ürün/hizmet başlıkları	√
1. Bilişim	
2. Otomotiv ve Yan Sanayi	
3. Kimya ve Petro-kimya Sanayi	
4. Makine Sanayi	
5. Gıda-İçecek Sanayi	
6. Tersanecilik	
7. Plastik Sanayi	
8. Madeni Eşya Sanayi	
9. Dokuma ve Giyim Sanayi	
10. Orman Ürünleri Sanayi	
11. Süs Bitkiciliği	
12. Ulaşım ve Lojistik	
13. Turizm	
14. Tarım	
15. Enerji	
16. Afet Tedbir Hizmetleri	
17. Çevre	
18. Sağlık	
19. Eğitim	
20. İlaveten değerlendirilen sektörler/temalar (lütfen belirtiniz):	

Sayfa 1/3

EFQM Committed to excellence

2. İŞBİRLİKLERİ

Türkiye'nin ve *Doğu Marmara Bölgesi'nin* gelişmesi açısından komşu bölgelerle ve komşu olmamakla birlikte ülke içindeki diğer bölgelerle hangi alanlarda, ne tip işbirlikleri geliştirilebilir? Lütfen kısaca açıklayınız:

	Hangi Bölge?	Hangi Alan? (Tematik alan veya proje konuları)	Ne Tür Bir İşbirliği? (Ortak yatırım, kapasite geliştirme, karşılıklı veya birlikte tanıtım vb.)
ÖRNEK	Bursa Bölgesi	Otomotiv Sektörü	Ortak Üretim İşbirliği
1			
2			
3			

EFQM
Committed to excellence

3. MEKANSAL GELİŞME VE MEKANSAL PLANLAMA

İlinizin kalkınmasını hızlandıracak, bölgeler arası ve bölge içi gelişmişlik farklarının azaltılmasına katkıda bulunacak mekansal gelişme ve mekansal planlama (bölge kimliğini etkileyecek büyük ölçekli mekansal yatırımlar ve kararlar gibi) konularındaki önerilerinizi kısaca belirtiniz:

4. BÖLGE PLANI ÇALIŞMALARINA KATILIM TALEBİ

MARKA tarafından hazırlanmakta olan "2014-2023 Doğu Marmara Bölge Planı" çalışmalarına ne ölçüde katılmayı tercih ettiğinizi belirtiniz:

- ☐ Tüm toplantılardan haberdar olmak istiyorum
- ☐ Komite ve Kurullarda yer almak istiyorum
- ☐ Süreçten haberdar olmak istiyorum.
- ☐ Hazırlanan rapor ve belgelerden haberdar olmak istiyorum
- ☐ Plan sürecine katılmak istemiyorum.

Bölge Planı sürecinden haberdar olmak istiyorsanız lütfen iletişim bilgilerinizi doldurunuz:

Katılımcı Adı		**Mesleği**	
Kurumu		**Eğitim Durumu**	
Adres			
İlçe / İl		**Telefon**	
E-posta			

EFQM
Committed to excellence

MARKA
DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI

T.C.
DOĞU MARMARA KALKINMA AJANSI

...../...../201...

PROGRAM DEĞERLENDİRME FORMU

Program Bilgileri

Programın Adı							
Programın Türü		Eğitim		Çalıştay		Kongre/Seminer		Toplantı
Düzenlendiği Yer							

Katılımcı Bilgileri

Katılımcı Adı		Mesleği			
Kurumu		Eğitim Durumu		Yaşı	
Adres					
İlçe / İl		Telefon			
E-posta	@				

İçerik ve Süreç

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. Program içeriği konuya uygundu.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Program önceden belirlenen içeriğe uygun olarak gerçekleştirildi.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Eğitici/moderatör konusuna hakimdi.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Eğitim/moderasyon yöntemini beğendim.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Program çıktılarının uygulanabilir olduğunu düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
6. Program sonuçlarının uygulamaya geçirilebilmesi/çalışmalarınıza yansıması için yapacağınız çalışmalar nelerdir?					
7. Program genel olarak beklentilerinizi karşıladı mı?	☐	☐	☐	☐	☐
8. Dağıtılan dökümanlar açıklayıcı ve nitelikli miydi?	☐	☐	☐	☐	☐

Mekan ve Süre

8. Programın düzenlendiği fiziksel mekanın uygunluğu nasıldı?	☐	☐	☐	☐	☐
9. Program süresi yeterli miydi?	☐	☐	☐	☐	☐
10. Programın düzenlendiği gün(ler) uygun muydu?	☐	☐	☐	☐	☐
11. Katılımcı sayısı program için uygun muydu?	☐	☐	☐	☐	☐

Katılım Detayları

12. Programdan nasıl haberdar oldunuz?

☐ Davet ☐ İnternet ☐ Basın ☐ Tavsiye ☐ Görev ☐ Broşür/Afiş ☐ Diğer _____

Görüş ve Öneriler

13. Programın devamı olarak gerçekleştirilmesinde yarar göreceğiniz etkinlik ne olabilir?

14. Program hakkındaki görüş ve önerileriniz nelerdir?

FORM NO: F.1.3.2
FORM YAYIN/REVİZYON TARİHİ: 30.06.2011
FORM REVİZYON NEDENİ: YENİ

EFQM

Ek 3. Basında Çıkan Haberler

Bölge Planı hazırlıklarına başladı

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı tarafından Doğu Marmara Bölge Planı hazırlanması amacıyla düğmeye basıldı. Bölge Planı hazırlıkları çerçevesinde, MARKA Planlama ekibi ve Yatırım Destek Ofisleri çalışanları bölgede yer alan tüm ilçelere ziyaretler gerçekleştiriyor.

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA) 2023 vizyonuyla Doğu Marmara Bölge Planı hazırlık çalışmalarına başladı. Doğu Marmara Kalkınma Ajansı (MARKA)'ndan hazırlanan plana ilişkin yapılan açıklamada şunlar kaydedildi: "Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu ve Yalova illerini kapsayan Doğu Marmara Bölge Planı Ulusal Kalkınma Planı ile eşgüdüm içerisinde ve alt ölçekli planları yönlendirici nitelikte hazırlanmaktadır. Bölge Planı hazırlıkları çerçevesinde, MARKA Planlama ekibi ve Yatırım Destek Ofisleri çalışanları bölgede yer alan tüm ilçelere ziyaretler düzenlemektedir. Bu ziyaretlerde, ilçe kaymakam ve belediye başkanları ile görüşülmesi ve ilçe ile ilgili detaylı bilgilerin alınması planlanmaktadır. Ayrıca bu görüşmelerde ilçenin ve bölgenin kalkınmasına yönelik olarak potansiyellerin tespiti, Bölge Planı kapsamında değerlendirilmesi de istişare edilecektir. Saha çalışmaları ile desteklenerek MARKA tarafından hazırlıklarına başlanan Doğu Marmara Bölge Planı'nın MARKA Yönetim Kurulu, Kalkınma Bakanlığı ve başkanlığını sayın başbakanımızın yaptığı bir kurul tarafından onaylanması ile önümüzdeki yıl içerisinde yürürlüğe girmesi beklenmektedir"

MARKA'dan 2013 birinci Kalkınma Kurulu Toplantısı

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı MARKA' nın 2013 yılı 1.Kalkınma Kurulu Toplantısı, 21 Mart Perşembe günü saat 14.30'da Wellborn Luxury Otel'de gerçekleştirilecek

MARKA Genel Sekreteri Dr Fatih Akbulut "En dengeli bölge olma yolunda emin adımlarla ilerleyeceğiz" dedi

Kalkınma Kurulu Başkanı Halit Uçar program hakkında bilgi verdi

MARKA Toplantı Salonu'nda basın mensupları ile bir araya gelen MARKA Genel Sekreteri Dr Fatih Akbulut ve Kalkınma Kurulu Başkanı Halit Uçar, toplantısı hakkında bilgi verdi. MARKA Toplantı Salonu'nda basın mensupları ile dün bir araya gelen MARKA Genel Sekreteri Dr Fatih Akbulut ve Kalkınma Kurulu Başkanı Halit Uçar, 2013 yılı 1.Kalkınma Kurulu Toplantısı hakkında bilgi verdi. Wellborn Luxury Otel'de gerçekleştirilecek, 6 ayda bir düzenlenen bölge kalkınma toplantısında bölgenin sorun ve sıkıntıları belirlenerek, çözüm yolları aranacak.

'10 MADDELİK GÜNDEM"

Program hakkında bilgi veren Uçar, "Bölge Planı çalışmaları kapsamında bir çalıştayın yapılacağı bu organizasyonda, saat 13.30'deki öğle yemeği ile başlayacak. Wellborn Luxury Otel'de gerçekleştirilecek olan 1.Kalkınma Kurulu Toplantısı, 21 Mart Perşembe günü saat 14.30'da başlayıp toplam 10 maddelik gündem ele alınacak. Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu ve Yalova illerinin ilgili kurum ve kuruluşları temsilcilerinden müstakil 100 kadar üyenin yanı sıra yönetim kurulu üyelerimiz de katılacak. Toplantının amacı illerin sorunlarını belirleyerek 2023 vizyonunu oluşturmak" dedi.

'EN DENGELİ BÖLGE'

MARKA Genel Sekreteri Dr Fatih Akbulut, "MARKA olarak bölge farklılıklarının kalkması ve Türkiye ölçeğinde hak ettiği yere kavuşması amacıyla 6 ayda bir düzenlenen bu toplantıların 2013 yılı ilk toplantısını gerçekleştireceğiz. Bölgemizin 2023 yılı vizyonun tespitinde gerçekleştirilen çalışmalara katkı sağlayabilmek, tematik başlıklar altında MARKA'nın 2023 yılı vizyonunu belirleyebilmek ve bu süreci 2013-2023 yıllarını kapsayacak Doğu Marmara Bölge Planı hazırlık çalışmalarıyla bir bütün olarak değerlendirmek amacıyla yapılacak. Bu toplantıda bölge sorunları belirlenecek. En dengeli bölge olma yolunda emin adımlarla ilerleyeceğiz" dedi./

■ Gamze ULUDAŞ

2023 hedefine hazırlanıyoruz

Sakarya'nın 2023 Yılı Vizyonu ve Doğu Marmara Bölge Planı (2014-2023) Çalışma Toplantısı Elmas Garden İnn Otel'de gerçekleştirildi. Neredeyse tüm Sakarya Protokolünün katıldığı toplantının sonunda gerçekleştirilen çalışma grupları Sakarya'da 2023 hedefine doğru neler yapılması konusunda karşılıklı fikir alışverişinde bulundular. 7'de

İmza Töreni ve Çalıştay

■ *Haber Servisi*

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı 2013 yılı "Temiz Üretim Mali Destek Programı" ve "Sosyal Kalkınma Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı" başarılı projeler imza töreni bugün saat 11:30' da Elmas In Garden Otelde yapılacak.

Aynı gün içerisinde, Doğu Marmara Kalkınma Ajansı "Doğu Marmara Bölge Planı Çalıştayı" saat 12:00- 16:00 saatleri arasında Elmas In Garden Otelde yapılacak. Yapılacak bu iki programa Vali Mustafa Büyük'te katılacak.

Mustafa Büyük

Sakarya Marka'nın toplantısında buluştu

Fatih Akbulut

Sakarya'nın 2023 Yılı Vizyonu ve Doğu Marmara Bölge Planı (2014-2023) Çalışma Toplantısı Elmas Garden İnn Otel'de gerçekleştirildi.

Doğu Marmara Kalkınma Ajans'ınca hazırlanan Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu ve Yalova illerini kapsayan "Doğu Marmara Bölge Planı'nın geçerli olduğu 2010-2013 dönemi tamamlanmak üzere. 2014-2023 dönemi Doğu Marmara Bölge Planı'nın hazırlık çalışmalarını yürüten MARKA bu kapsamda daha önce Doğu Marmara illeri olan Kocaeli, Bolu, Yalova ve Düzce'de ya-

pılan Doğu Marmara Bölge Planı hazırlık toplantılarının beşincisi ve sonuncusunu Sakarya'da gerçekleştirdi.

Fikir alışverişi

Toplantıya Sakarya Valisi Mustafa Büyük, MARKA Genel Sekreteri Dr. Fatih Akbulut, ilçe kaymakamları, belediye başkanları, SATSO Başkanı Mahmut Kösemusul, SESOB Başkanı Hasan Alişan, Bakanlıklara bağlı kurumların müdürleri ve STK temsilcileri katıldı. Neredeyse tüm Sakarya Protokolünün katıldığı toplantının sonunda gerçekleştirilen çalışma grupları Sakarya'da 2023 hedefine doğru neler yapılması konusunda karşılıklı fikir alışverişinde bulundular.

2023 vizyonu belirlenecek

Programın açılışında konuşan MARKA Genel sekreteri Fatih Akbulut, "Sakarya'nın kalkınması ve Türkiye ölçeğinde hak ettiği yere kavuşması amacıyla Sakarya'nın 2023 yılı vizyonunun tespitinde gerçekleştirilen çalışmalara Doğu Marmara Kalkınma Ajansı olarak katkı sağlayabilmek, tematik başlıklar altında Sakarya'nın 2023 yılı vizyonunu belirleyebilmek ve bu süreci 2014-2023 yıllarını kapsayacak Doğu Marmara Bölge Planı hazırlık çalışmalarıyla bir bütün olarak değerlendirmek amacıyla çalışma toplantısı gerçekleştiriyoruz" dedi.

"Hedefleri ortaya koyacağız"

Sakarya'nın 2023 Yılı Vizyonu ve Doğu Marmara Bölge Planı (2014-2023) Çalışma Toplantısında şimdiye kadar yapılan tüm çalışmalarda tanımlanan Sakarya vizyonuna nasıl ulaşılacağı ve stratejilerin nasıl uygulanabileceğinin üzerinde durulacağını kaydeden Sakarya Valisi Mustafa Büyük ise, "Bugün burada yapılan toplantı çok önemli. Belli ihtisas grupları kendi alanlarında Sakarya'yı nasıl 2023 hedefine taşıyacağı konusunda görüşmeler yaparak fikir alışverişlerinde bulunacaklar. İlimizin nasıl daha ileriye gideceğine yönelik herkes fikrini paylaşacak. Bu çalışmalara tüm kurumlar katılmalı ve titizlikle çalışılmalı. Hedeflerimizi burada ortaya koyacağız" şeklinde konuştu.

Sakarya 2023 hedefine hazırlanıyor

Sakarya'nın 2023 Yılı Vizyonu ve Doğu Marmara Bölge Planı (2014-2023) Çalışma Toplantısı Elmas Garden İnn Otel'de gerçekleştirildi.

Doğu Marmara Kalkınma Ajans'ınca hazırlanan Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu ve Yalova illerini kapsayan "Doğu Marmara Bölge Planı'nın geçerli olduğu 2010-2013 dönemi tamamlanmak üzere. Marmara Bölge Planı hazırlık toplantılarının beşincisi ve sonuncusunu dün ilimizde gerçekleştirdi.

KATILIM

Toplantıya Vali Mustafa Büyük, MARKA Genel Sekreteri Dr. Fatih Akbulut, ilçe kaymakamları, belediye başkanları, SATSO Başkanı Mahmut Kösemusul, SESOB Başkanı Hasan Alişan, Bakanlıklara bağlı kurumların müdürleri ve STK temsilcileri katıldı

SAKARYA'NIN KALKINMASI

MARKA Genel sekreteri Fatih Akbulut, "Sakarya'nın kalkınması ve Türkiye ölçeğinde hak ettiği yere kavuşması amacıyla Sakarya'nın 2023 yılı vizyonunun tespitinde gerçekleştirilen çalışmalara Doğu Marmara Kalkınma Ajansı olarak katkı sağlayabilmek, tematik başlıklar altında Sakarya'nın 2023 yılı vizyonunu belirleyebilmek ve bu süreci 2014-2023 yıllarını kapsayacak Doğu Marmara Bölge Planı hazırlık çalışmalarıyla bir bütün olarak değerlendirmek amacıyla çalışma toplantısı gerçekleştiriyoruz" dedi.

HEDEFLERİMİZİ ORTAYA KOYACAĞIZ

Sakarya'nın 2023 Yılı Vizyonu ve Doğu Marmara Bölge Planı (2014-2023) Çalışma Toplantısında şimdiye kadar yapılan tüm çalışmalarda tanımlanan Sakarya vizyonuna nasıl ulaşılacağı ve stratejilerin nasıl uygulanabileceğinin üzerinde durulacağını kaydeden Vali Mustafa Büyük ise, "Bugün burada yapılan toplantı çok önemli. Belli ihtisas grupları kendi alanlarında Sakarya'yı nasıl 2023 hedefine taşıyacağı konusunda görüşmeler yaparak fikir alışverişlerinde bulunacaklar. İlimizin nasıl daha ileriye gideceğine yönelik herkes fikrini paylaşacak. Bu çalışmalara tüm kurumlar katılmalı ve titizlikle çalışılmalı. Hedeflerimizi burada ortaya koyacağız" şeklinde konuştu.

Başarılı projelerin imza günü

Doğu Marmara Kalkınma Ajansı 2013 yılı 'Temiz Üretim Mali Destek Programı' ve 'Sosyal Kalkınma Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı' başarılı projeler imza töreni bugün saat 11.30'da Elmas In Garden Otelde yapılacak. Yine, Doğu Marmara Kalkınma Ajansı 'Doğu Marmara Bölge Planı Çalıştayı' bugün, 12.00-16.00 saatleri arasında Elmas In Garden Otelde yapılacak. İki programın açılışına da, Vali Mustafa Büyük teşrif edecek